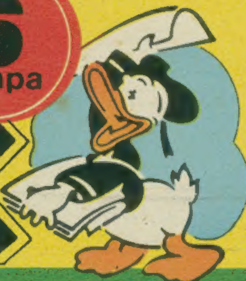
ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

БРОЈ 1389

11.8.1978.• ИЗЛА М • ГОДИНА XXXIX

6 динара

Ripley **Веровали или не!**

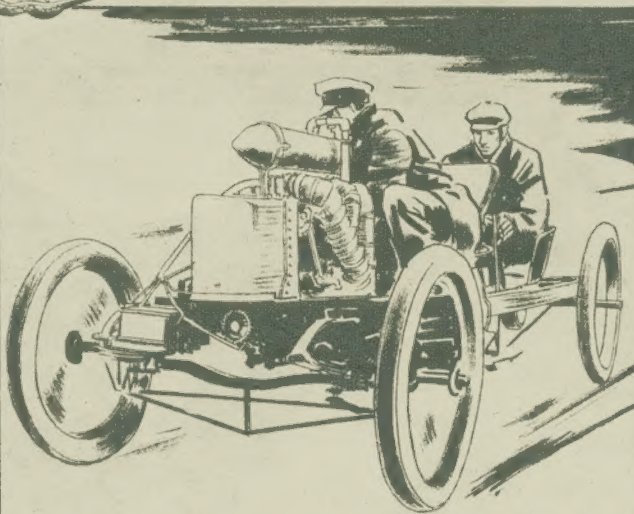
БЕН ТЕРПИН

РАЗРОКИ КОМИЧАР НЕМОГ ФИЛМА, СВУ СВОЈУ ЗАРАДУ УЛАГАО ЈЕ У **КУЋЕ ЗА ИЗДАВАЊЕ** – И У СВИМА ЊИМА РАДИО ЈЕ КАО **ЧИСТАЧ И НАСТОЈНИК.**

СИМБОЛ

ЗА ВЕЧНОСТ У ЗАПАДНОЈ АФРИЦИ ЈЕ **ЗМИЈА КОЈА ГРИЗЕ СОПСТВЕНИ РЕП.**

ЖИВИ КАРБУРАТОР ХЕНРИ ФОРД

ВОЗЕЋИ СВОЈА КОЛА СА 4 ЦИЛИНДЕРА И ОД 80 КОЊСКИХ СНАГА ПО ЗАЛЕЂЕНОМ ЈЕЗЕРУ СЕНТ КЛЕР, ПОСТАВИО ЈЕ СВЕТСКИ РЕКОРД НА ЈЕДНУ МИЉУ: 39 2/5 СЕКУНДИ ИЛИ 147 КИЛОМЕТАРА НА ЧАС. ПОШТО ЗБОГ ТРУЦКАЊА ФОРД НИЈЕ МОГАО ДА КОРИСТИ ПЕДАЛУ ЗА ГАС, ЊЕГОВ СУВОЗАЧ ЈЕ **ДУВАО КРОЗ ГУМЕНО ЦРЕВО ПРИЧВРШЋЕНО ЗА РЕЗЕРВОАР** – ИГРАЈУЋИ УЛОГУ ЖИВОГ КАРБУРАТОРА.

ЕГИПАТСКА КРАЉИЦА

ХАТШЕПСУТ

(1511 – 1480 ПРЕ НАШЕ ЕРЕ)

КОЈУ ПРЕДСТАВЉАЈУ КАО СФИНГУ – ОСНОВАЛА ЈЕ **ПРВИ ЗООЛОШКИ ВРТ НА СВЕТУ.**

cynognathus

ГМИЗАВАЦ КОЈИ ЈЕ ЖИВЕО ПРЕ 180 МИЛИОНА ГОДИНА, БИО ЈЕ ДУГАЧАК 2.5 МЕТРА, А ИМАО ЈЕ **ЛОБАЊУ И ЧЕЉУСТ КАО У ПСА.**

ЕМИЛИ ДИКИНСОН

(1830 – 1886)

СЛАВНА АМЕРИЧКА ПЕСНИКИЊА, ТОКОМ 1862. ГОДИНЕ ПИСАЛА ЈЕ ПО ЈЕДНУ ПЕСМУ **СВАКОГ ДАНА.**

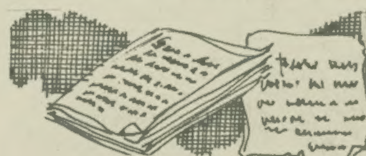
4·16

ЈЕСТЕ ЛИ ВЕЋ ЧУЛИ ДА...

● најстарији пехар на свету, на коме је утиснут знак фараона Тутмоса, у одличном је стању иако је израђен још пре 3500 година.

● рукописи Маја, који су сачувани до данас, садрже само 208 страница. То су зборници закона и чувају се у три музеја: у Дрездену (74 странице) Паризу (22) и Мадриду (112).

● једно од најнеобичнијих чуда природе у Тексасу свакако је — окамењена шума. Неколико стотина стабала потпуно је претворено у камен, али има и таквих која су само делимично окамењена па на њима, у пролеће, озелени и који лист.

● некада су у Кини кућни лекари, а њих су имали само богаташи, добијали плату само онда када су сви укућани били здрави. Чим би се неко од

укућана разболео, лекар не би добио плату јер се сматрало да је до болести дошло његовом кривицом, то јест, он није водио довољно рачуна о здрављу укућана.

● планина звана Врх стреле, у близини Хот Спрингса, у Калифорнији, добила је име по томе што на једном њеном делу зимзелено дрвеће тако расте да даје облик велике стреле. Оно се и по боји разликује од околног растиња, па је стрела лако уочљива.

● крила појединих инсеката толико су танка да би било потребно 50 хиљада таквих крила да би се добила дебљина од 25 сантиметара.

● у давна времена кинеске жене су користиле малу лутку од жада да покажу лекару на ком делу тела осећају сметње. На тај начин су избегавале да открију своје тело пред лекаром.

● године 1850. једрењак-китоловац „Ана Александар" потонуо је само неколико минута пошто је исловио из своје луке Њу Бедфорд, у Сједињеним Америчким Државама. У њега је ударио један — кит.

● мале и агресивне рибе грегорци, које живе и у сланим и у слатким водама, граде своје гнездо као и птице. Мужјак

у доба парења скупља стабљике водених биљака и повезује их једном кончастом материјом коју излучује из бубрега. Иначе, овај мужјак сам чува јаја и води бригу о младунцима.

Walt Disney

ПАЈА ПАТАК

КОЛАЧИ СА ЦИЈАНКАЛИЈУМОМ

ДОК ЈЕ РАСПУЋИН ОЧЕКИВАО КНЕГИЊУ ЈУСУПОВУ, ГРУПА ЗАВЕРЕНИКА СА РУСКОГ ДВОРА ПОДМЕТНУЛА ЈЕ ОТРОВНЕ КОЛАЧЕ, А КАДА ТО НИЈЕ ПОМОГЛО, ОДЈЕКНУЛИ СУ ХИЦИ НАГАНА . . .

Пијано друштво забављало се у дворцу кнеза Јусупова. Били су ту генерали и министри — миљеници руског цара Николаја II. Међу њима је био чак и царев брат Павле.

Високи, кошчати човек, са брадом „као са руских икона" погледом је јурио домаћина:

— Али, молим те, рођени, кад ће већ једном доћи кнегиња?!

Кнез Јусупов, у чијој су кући биле организоване оргије да се у њих намами „ђаво руске монархије" Григориј Јефремовић Распућин — руком је отрао хладни зној са чела:

— Сад ће, баћушка, сад ће, само што није стигла!

Група завереника са страхом је слушала овај разговор: до тада је Григорије Распућин појео девет колача филованих са цијанкалијумом и понашао се као да му ништа није!

Чак му није било ни зло, нити је побледео, нити осетио било какву мучнину у стомаку!

Ближио се трећи час јутра тридесетог децембра 1916. године. Морало се нешто друго предузети „да се спасе Русија", односно да се из цареве непосредне околине удаљи човек који је сметао властодршцима да управљају одлукама мекушног и повадљивог императора Николаја.

Тад га је Јусупов позвао у суседну собу да тамо сачекају кнегињу, његову супругу коју је Распућин „живо желео да упозна".

Министар Пуричкијевич замолио је остале госте да се удаље. Убрзо затим зачула су се два пуцња и Пуричкијевич је улетео у собу: Распућин је, непокретно, лежао насред собе, а Јусупов је чучао иза једне фотеље у хистеричном грчу, не испуштајући из руке револвер.

Окупили су се и други завереници, па се затим прешло у суседну трпезарију да се договоре шта ће и како ће да уклоне леш, мада је и за то постојао већ припремљен план.

Неколико минута касније кнез Јусупов се вратио у собу где је лежао Распућин, да узме своју табакеру, али још са врата је узвикнуо:

— Па он је жив! Ено га, бежи у врт!

Најбржи је био Пуричкијевич који је са наганом у руци полетео за бегунцем. Први пут је промашио, али друга два метка су коначно убила њиховог главног непријатеља! Тада се опет умешао Јусупов, који је штапом почео да туче већ убијеног противника!

КО ЈЕ БИО РАСПУЋИН?

Не постоје тачни подаци, нити документи, о томе ко је стварно био миљеник царице Александре Фјодоровне — пре него што се појавио као „чудотворац и спаситељ" на руском двору. Зна се само да је рођен 1872. године у селу Покровскоје у Тоболској губернији, где је био монах, па поп, распоп — искључен из цркве.

Знао је да чита, али рекло би се да у писању није био баш јак. У Петрограду се појавио у сељачком оделу, говорио јасно и одрешито — на сељачки начин, обраћајући се свима „на ти", изузев цару и царици. У разговорима са царском околином Распућин је био груб, готово дрзак, али то је онда помало изгледало и „шик" — у друштву које је захватио сумрак једне царевине. Распућин је у ствари био продукт друштва у распадању.

Јер, како би се друкчије могло објаснити да један полуписмени шарлатан дрма једном царевином, има секретара, дактилографкињу, на акта се потписује — крстом, затим да смењује министре и команданте фронтова — према својим жељама и нахођењима!?

Његов секретар Симанович, према изјавама „учесника у игри", умео је годишње да изгуби и по милион рубаља на коцки за време ноћних оргија које је приређивао своме газди — Распућину.

Око Распућина су се окупљали трговци, банкари, шпекуланти и ратни лиферанти. Међу његовим интимним пријатељима били су и људи за које је руска царска обавештајна служба тврдила да су немачки шпијуни. Цео Петроград и Русија знали су за Распућинов раскалашни живот — где је мешао молитве са оргијама. Сви су знали — сем цара и царице.

СПАСАВАЊЕ ЦАРИЧИНОГ СИНА

Григориј Распућин ушао је на царски двор уз помоћ дворске даме, грофице Ане Вирубове, чији је био веома близак пријатељ. Уз њену помоћ упознао се са тадашњим председником владе грофом Витеом и његовом женом, па су и они о њему на двору говорили „све најлепше". Овај промућурни сељак, који је располагао и телепатским способностима, чак се причало да је располагао и способностима психокинеза, (да концентрацијом воље и погледа помера или зауставља предмете) ушао је у помодни петроградски свет као свемоћно створење које разуме болеснике и које је способно да „исцељује".

Познати су случајеви да је Распућин хипнозом и психокинезом успевао да помогне многим, вероватно уображеним болесницима. Међутим, научно је још необјашњив случај како је Распућин успевао да зауставља нападе хемофилије (незадрживог крварења) код младог царевића — сина Николаја II и Александре Фјодоровне.

Несрећна царица-мајка никако није успевала да нађе правог лекара за свога сина. Уз помоћ грофице Вирубове, на двору се у критичном тренутку појавио Распућин и дечаку је престала да цури крв из носа, која је дотле обилно текла! Оваква лекарска интервенција поновила се још у неколико махова и — Распућин је постао нека врста малог бога на царском двору, свемоћни човек који је, у ствари, преко царице и слабашног цара управљао руском државом!

Пошто је био „човек из народа", у првом тренутку био је од наивних прихваћен „као неко ко пред царски престо износи народне невоље". Његов стан су опседали молиоци и постоје случајеви да је он и ефикасно (а, богме, за свој углед и корисно) интервенисао да се неправда исправи!

СТВАРАЊЕ КУЛТА ЛИЧНОСТИ

Овај необични пустолов — пре него што се појавио у Петрограду — много је путовао и обишао већину „светих места" у свету и Русији, везаних за православна веровања. Стекао је и велико животно искуство, а са разлогом треба веровати и у његову природну интелигенцију.

Сви људи који су писали о њему тврде да је Распућин имао изузетно развијен дар посматрања, као и процене одређене животне ситуације. Он је предвидео многе догађаје — али не као чудотворац, већ само као човек који логички размишља. Знајући да живи у једној примитивној духовној средини — пуној мистике и обожавања натприродног — Распућин је обилато користио незнања и сујеверје својих привидно много образованијих сабеседника. Успео је да створи култ своје личности, своје право на неповредивост и да протури причу да ће се царској породици сигурно нешто рђаво десити — ако се њему нешто догоди.

— Што ме више прогањају, цару све горе иде! — умео је да каже Григорије Распућин.

И, док је Русија крварила у првом светском рату, двор се забављао и преживљавао „чуда" везана за Распућина. Познат је случај кад је његова пријатељица, грофица Ана Вирубова, била тешко повређена у једној саобраћајној несрећи. Налазила се у коми. У тренутку — баш када

су цар и царица дошли да је обиђу — неочекивано се појавио Распућин и одиста својим хипнотичним гласом и додиром успео да је пробуди!

Међутим, Распућин се нашао на удару једне снажне десничарске групе на руском двору и у владајућој буржоазији. Њихов утицај на цара био је под контролом Распућина, а то се није смело допустити.

Убрзо су, уз помоћ својих људи, протурили у народ вест да је Распућин „ђаво који је дошао да упропасти цара и Русију".

И МРТАВ — ПРОТИВ УБИЦА!

У завери против Распућина учествовали су најбогатији људи у Русији, незадовољни током рата и царевом неспособношћу да га успешно води.

Извршиоци — плаћеници — били су Пуричкијевич, кнез Јусупов и муж једне царске принцезе, гроф Сумароков-Елстон. Завереник Маклаков, иначе један од вођа Кадетске партије, набавио је цијанкалијум и дао га кнезу Јусупову, а још му је и придодата „батина од гуме тешка два килограма", за сваки случај...

Када је Распућин убијен, (1916) у Јусупповљевом врту, везан му је за ноге терет. Леш је аутомобилом пребачен на обалу Неве. Бачен је у Гвоздени канал, али се терет откинуо, па је Распућин — да и даље пакости противницима — убрзо мртав исплывао, тако да се злочин убрзо открио. Наравно, убицама се ништа није десило, ма колико да је „царица била тужна".

Владајућа класа хтела је да спречи пропаст Империје, а наивно је мислила да то може да се учини убиством Распућина.

Једва два и по месеца касније — букнула је фебруарска револуција, а на фронтовима, у фабрикама и на селу већ су могли да се ослушну звуци Октобра — револуције, која ће руски народ да ослободи и цара, и Распућина, и буржоазије.

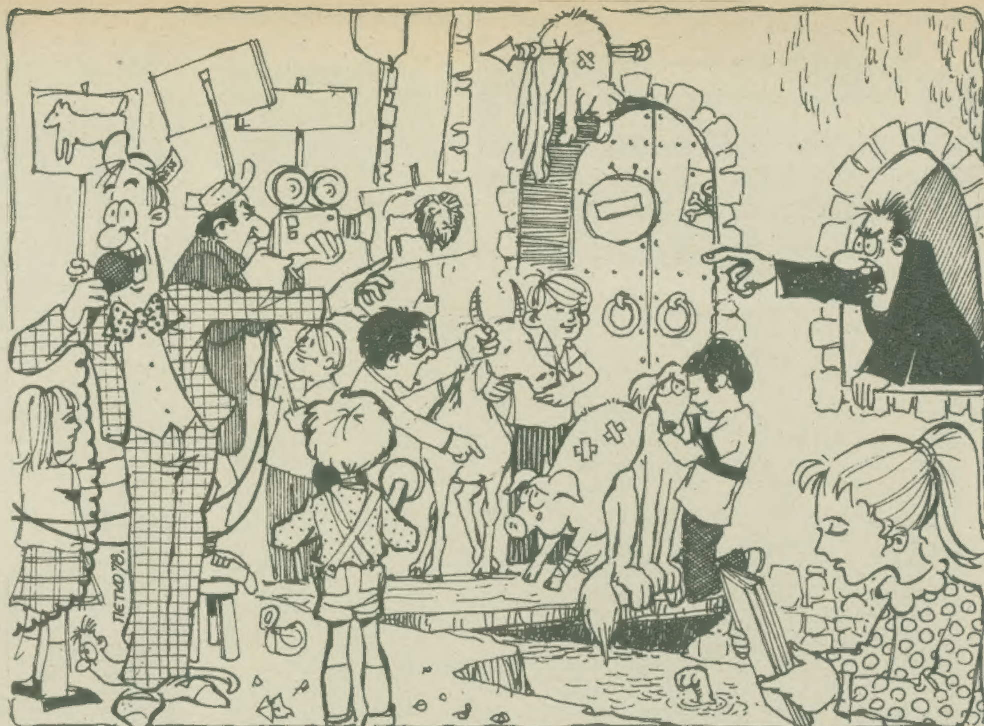
J. M.

МИНИ-КВИЗ

1. Модерато је музичка ознака за ...
2. Орсеј је ...
3. Да ли су морски пауци бескичмењаци?
4. Како у тело човека продире рударска глиста?
5. Ступор је ...

ОДГОВОРИ:

1. Умерено. 2. Љубичастоцрвена боја која се добија из разних врста лишаја. Некада се много употребљавала за бојење вуне и свиле. 3. Нису, већ су то најотровније рибе Јадранског мора, дугачке и пола метра. Њихов убод причињава бол и изазива симптоме тровања. И поред тога, месо им је веома укусно, па се једу. 4. Обично преко табана, јер њене ларве живе у блату. Овај паразит Ankylostomum duodenale припада ваљкастим глистама а дугачак је један сантиметар. 5. Телесна и духовна укоченост код душевних болесника.

КАД СЕ ДЕЦА »ЗАИНАТЕ«... ДА СПАСУ ЖИВОТИЊЕ

РАДИО ПРЕНОСИО СКАНДАЛ

ЈЕДНО ЗНАЧАЈНО ФРАНЦУСКО УДРУЖЕЊЕ ОД 150 ХИЉАДА ЧЛАНОВА ИМА ПРЕДСЕДНИКА ОД ТРИНАЕСТ ГОДИНА, А СЕКРЕТАРА ОД ДЕВЕТ!

Неки чудни, језиви животињски крици парали су сутон. Димило се и у даљини, негде на пољани иза села, видео се црвени одсјај ватре. Жан-Пол Стеже, дванаестогодишњи Парижанин који је те, 1955, године проводио летњи распуст на селу, у Крезу, пође у том правцу да види шта се догађа. После је зажалио. Крици су доиста били животињски: група обесне деце гурала је неколико мачака, пилића, жаба и једно бодљикаво прасе живе у пламен... Жан-Пол осети како му се желудац диже, по челу избија зној. Окренуо се и потрчао натраг што је брже могао. Те ноћи није могао да заспи, а призор који је видео у тај, иначе миран и мирисан, сутон прогањао га је за све време боравка на селу.

Када се крајем августа вратио у Париз, Жан-Пол је знао шта ће да уради — а нешто је морао урадити, мислио је, да се отресе те море мучених животиња. Окупио је своје школске другове и предложио им да оснују клуб љубитеља животиња. Ко је желео да приступи имао је само да приложи два франка за чланарину и да изговори свечану заклетву:

„Као пријатељ животиња заричем се да их никада нећу мучити, јер су слабије од мене, него ћу и својим друговима указивати да треба да поштују њихов живот, јер и оне живе, раде, воле, пате и умиру као и ми".

Мучење у замку

Идеја је одушевила Жан-Полове вршњаке. Већ после првих месец дана клуб је окупио преко сто чланова. Међутим, колики ће замах доживети, то његов млади оснивач тада није ни слутио. Данас је од клуба израсла организација од 150 хиљада деце, окупљене у 700 клубова широм Француске, Белгије, земаља западне Африке, затим на Антилима и у Канади. Председник овог дечијег Удружења љубитеља природе, како се сада зову, има само тринаест година, а секретар девет: одрасли овде — немају приступ! Они само могу да саветују, када је реч, на пример, о финансијским стварима, јер годишњи буџет овог удружења износи сада око 800 хиљада франака (око 3 200 000 динара)!

Шта и како, у ствари, раде ови мали, озбиљни чланови Удружења? То најбоље може да покаже један догађај из 1973. године, који је изазвао тако велике последице и велике последице и толико узбуркао француску јавност, да је и данас познат као „скандал Тропиканим".

„Тропиканим" је био назив једне моћне француске фирме која се бавила увозом дивљих животиња из далеких, тропских крајева. Седиште фирме било је смештено у једном замку у близини града Моа. До неких чланова Удружења допро је глас о томе да се у „Тропиканиму" поступа са животињама на нечувен начин, да се оне мрцваре у току дугог путовања од своје постојбине до француских зоолошких вртова, да у самом замку, док чекају испоруку, живот проводе у мукама. И, деца су спровела велику акцију.

Обавестила су две велике новинске агенције, као и радио-станицу „Европа 1" да ће изненада, у великој групи, навалити на врата „Тропиканима", да се увере у истинитост онога што се шушкало.

Капитулација крзнара

Тако су и поступили. Када су схватили шта деца хоће, власници „Тропиканима" наредили су да се капије замка закључају и позвали су полицију у помоћ, не слутећи да сваки њихов потез коментатор „Европе 1" — директно преноси целој Француској! И не само то... Запањени слушаоци могли су да чују како зидине замка скривају ружан призор: свуда су лежали лешеви животиња, а оне које су преживеле и чекале купца, одиста су биле у жалосном стању...

Избио је прави скандал. Зар да неко тако мучи и уништава ретке врсте мајмуна, тропских птица, змија и осталих животиња? „Тропиканим" је био принуђен да престане са радом. Међутим, ова афера подстакла је и интересовање за услове под којима живе животиње у француским зоолошким вртовима, па је тако обелодањена не лепа судбина „дивљих" затвореника. И не само обелодањена: **седам зоолошких вртова у Француској морало је да затвори своје капије...**

Међу заиста велике подухвате дечијег Удружења спада и један из 1976. године: издејствовало је да француско Удружење крзнара потпише уговор са главним друштвима за заштиту природе у којем се обавезују да убудуће неће правити капуте и шубаре од крзна заштићених врста животиња: фока, леопарда, пантера и тигрова...

Ово су само највеће дечије акције. Иначе, ко би и набројао сваки појединачан леп тест или бригу према неком изгубљеном, повређеном, осакаћеном четвороношцу, што спада у свакодневне догодовштине чланова Удружења! Као, рецимо, узвик једне мале Парижанке, упућен некој дами у бунди:

— Знате ли ви да многе животиње, када их ухвате у клопку, истргну шапе покушавајући да се спасе!?

Удружење љубитеља природе добило је признање и од великог хуманисте доктора Алберта Швајцера, када му је упутио ове речи:

— Дете које уме да се нагне над животињом у невољи, умеће једнога дана и да пружи руку свом брату.

M. K.

ПРИЧЕ О НАШИМ ГРАДОВИМА

ТРАВНИК

У извештају што су га хрватско-угарском краљу Матији Корвину, сину чувеног војсковође Јанка Хуњадија, поднели 1480. године српски деспот Вук Бранковић-Гргуревић, познат из народних песама као Змај Огњени Вук, затим Ладислав Егерварски и јајачки бан Петар Дојчин, први пут се спомиње ТРАВНИК.

Овај град богате прошлости, који је свој процват достигао у време кад је био надалеко познато седиште везира и којег је у свом чувеном роману »Травничка хроника« овековечио Иво Андрић, подигнут је недалеко од бивше жупе Лашве, назване по истоименој реци која протиче кроз травничку долину и дели чаршију на два дела.

Према предању, Травник је добио име по сочној трави којом је Змај Огњени Вук напасао коња. Друга легенда казује да је чувени муслимански јунак Алија Ђерзелез, после дугог јахања, тек на месту данашњег насеља нашао добру траву за свог посусталог коња и по њој дао име будућем везирском граду.

ОВДЕ ПОЧИЊЕ „ТРАВНИЧКА ХРОНИКА" — „На крају травничке чаршије, испод хладовитог и хучног извора Шумећа, постоји откад свет памти мала „Лутвина кахва", исписује Иво Андрић прву реченицу у чувеном роману о Травнику и конзулским временима у њему. „Тога првог сопственика кафане, Лутве, не сећају се ни најстарији људи; тај је бар стотинак година већ на неком од разасутих травничких гробаља, али сви иду код Лутве на кафу и његово се име памти и изговара тамо где су заборављена имена толиких султана, везира и бегова". Ова гласовита кафана доцније се звала „Дервента", кад је у њој 1880. године кафенисао принц Рудолф, син Фрање Јосипа. По овом царевићу, који је вративши се у Беч трагично погинуо, народ је „Дервенту" назвао „Рудолфова кафана".

СУЛТАНОВ ПОКЛОН У ШАРЕНОЈ ЏАМИЈИ — Крајем 16. века, на овом истом месту подиже Гази-ага дрвену џамију, али она временом орону, па је 1757. обнови везир Сопа Салан Ћамил Ахмед-паша. По њему ово здање народ назва Ћамилија. Међутим, у једном од неколико жестоких пожара који су захватали травничку чаршију, године 1815. изгоре и велика Ћамилија. Тада џамију својим новцем, бригом и моћи темељито обнови чувени Сулејман-паша Скопљак, родом Босанац, и неимари по његовој жељи ишараше зидове богомоље разнобојним гранама и цвећем, по чему и доби име Шарена џамија, а по обновитељу Сулејманија. За своје заслуге Сулејман-паша Скопљак доби од везира највеће одликовање и признање — неколико длака из Мухамедове браде — које се, наводно, још чувају у овој грађевини. Сулејманија је необична и по томе што су у приземљу дућани, просторије за молитву на спрату, а минаре на истоку уместо на западу.

ГРОБ СТРАШНОГ ЏЕЛАЛИЈЕ — Од 77 везира, колико је од 1699. до 1851. године столовао у Травнику, најозлоглашенији је био Сејид хаџи Али Џелалудин-паша, у народу познат као Џелалија, страх и трепет и за рају и за Турке. Иако су му на нишану, каменом споменику изнад главе, исписани стихови који га величају и славе, историјска истина је другачија. Кад су се босански бегови и капетани одупрли султановим реформама, строга, сурова и неподмитљива рука Џелалудин-паше подавила је, преко специјалних џелата, око 300 угледних босанских првака. Три године његовог везировања Босна и, нарочито, Травник памте као доба кад се без велике потребе није излазило на улицу да се не би срео страшни Џелалија. Када су тужбе султану на везирову окрутност већ додијале, Џелалудин-паша је смењен 1822. године. Џелалудин-паша је, наводно, попио отров и умро после тродневних мука, а у Травнику је за сваког опаког човека и до данас остао назив „џелалија". Под истим турбетом, надгробним спомеником, леже кости и Мухсин-заде Абдулах-паше, суште супротности Џелалудин-паше, и јединог везира који је четири пута седао на везирску столицу.

ОВЕКОВЕЧЕНА ДОЛИНА

ГЛАВУ ДАМ, КАМЕН НЕДАМ! — Испод Јени-џамије, најстарије богомоље у Травнику, налази се и турбе у којем је 1785. године сахрањен везир Абдулах-паша Дефтердарија, родом из Сарајева. Овај везир замерио се Порти, што није, како је већ било уговорено, хтео да Аустрији уступи део босанске територије код Уне. Тврди се да је Порта послала Абдулах-паши отров с налогом да га испије и тако буде кажњен за непокорност. Самоуверени Дефтердарија је, наводно, попио отров, рекавши „Баш верерим, бир таш вермем!" — „С рамена главу дајем, а камена једног не дам!"

НАЈНЕОБИЧНИЈИ САТ У БОСНИ — Многи везири и други људи од власти, положаја и иметка градили су у Травнику разне зграде и подизали дућане, медресе (верске школе), чесме и мостове. По томе је међу најпознатијим везир Мехмед-паша Кукавица којег Порта 1752. године постави на везирску столицу у Травнику да смири немирне босанске бегове и заведе ред. Строгошћу и дављењем успео је Мехмед-паша, за кога се претпоставља да је из села Павловића код Фоче, да умири бунтовну покрајину Босну, подавивши у Травнику 18 босанских главара. Мехмед-паша је подигао ову џамију између 1757. и 1759. године, коју је после пожара 1850. обновио Хаџи-Алибег Хасанпашић, па је по њему и названа Алибегова џамија. На западном зиду овог здања уграђен је сунчани сат, данас једини ове врсте у Босни и Херцеговини. Сматра се да је и сахат-кулу уз џамију изградио Мехмед-паша Кукавица, али се сигурно зна да је 1817. године обновио Сулејман-паша Скопљак. Иначе, Травник је једини босанско-херцеговачки град са две сахат-куле.

ГДЕ СУ ЖИВЕЛИ КОНЗУЛИ — На слици је прва травничка кућа изграђена у европском стилу. Подигао је мађарски лекар Колонтај 1858. године, нашавши се у Травнику као бегунац после револуције у својој земљи 1849. године. Иако у конзулским временима, од 1807—1814. године, ова кућа није постојала, Иво Андрић је у свом роману о конзулима, везирима и Травнику у њу свесно сместио аустријског конзула фон Митерера (у стварности фон Митесера) и његову жену Марију. У Травнику, међутим, сматрају да је у овој кући живела породица представника Француске Пјера Давила, који се иначе звао Давид. Ова позната Хафизадића кућа сликовито показује да је с њом Травник крочио у нова и другачија времена.

Текст: **И. Лончар**
Снимци: **Љ. Патрногић**

КОБНА ОПКЛАДА

То децембарско недељно поподне 1969. године било је изузетно хладно. Јак ветар шибао је опустелу плажу стварајући огромне таласе који су успевали да прекрију чак и осамнаест метара високо дрвено шеталиште уз обалу.

Шћућурена на шљунковитој плажи, четири младића — сви запослени у оближњем хотелу — посматрала су полудело море. Изненада, из те непокретне групе која је до тада изгледала као зачарана, издвојио се један од њих. Потрчао је по шљунку и бацио се у воду.

Шеснаестогодишњи Лоренс Брајант био је у смртној опасности. За неколико секунди изгубио се у леденим таласима...

ДЕЧАК ЈЕ ШАЛУ СХВАТИО ОЗБИЉНО И ПРЕ НЕГО ШТО ЈЕ ИКО УСПЕО ДА СХВАТИ ШТА СЕ ДЕШАВА, СКОЧИО ЈЕ У РАЗБЕСНЕЛО МОРЕ. ВЕЋ У СЛЕДЕЋЕМ ТРЕНУТКУ ИШЧЕЗАО ЈЕ У ОГРОМНИМ ТАЛАСИМА...

ПОРУКА ИЗ ШТАБА

Нешто раније, један од његових другова у шали се опкладио са дечаком да ни за 20 хиљада не би имао храбрости да се окупа по оваквом невремену. Пре него што је ико успео да схвати шта се дешава и да покуша да га заустави, Лоренс је скочио и одјурио ка побеснелој води...

Глупа шала завршиће се кобно...

Мајкл Шоун се тада налазио у једној патроли брајтонске полиције која је крстарила путем уз море:

— Било нас је четворо у патроли и сви смо, наравно, били у обичним униформама. С нама је била и Цилијан Ти, жена-полицајац.

Изгледало је као да нећемо имати посла све док на радију нисмо зачули поруку из штаба:

— Човек у мору! Преко пута хотела „Метропол“.

Налазили смо се у непосредној близини места несреће. Чим смо поискакали из кола, угледали смо непокретно тело које су огромни таласи немилосрдно бацали.

Оставили смо Цилијен код аутомобила како би могла да одржава везу са штабом и позове амбулантна кола, а ми смо потрчали ка месту на коме је требало да се налази дугачко уже за спасавање. Требало! Јер, неко га је ножем искасапио!

Нико не би успео сам да савлада разбеснело море, па смо зато нашли конопац и везали се. Ушли смо у ледену воду. Придружила су нам се и два Брајантова пријатеља, деветнаестогодишњи Јан Ваткинс и двадесетогодишњи Стивен Гринт.

НАДОХВАТ РУКУ

Свима нам је застао дах од ледене воде, а опасна подводна струја стално нам је измицала тло под ногама. Некако смо, ипак, успели да се пробијемо до дубине на којој смо могли да запливамо.

У једном тренутку Брајант ми се нашао надохват руку, али већ следећег трена циновски талас нас је одбацио далеко од њега, ка мору.

Најближи ми је био Јан Ваткинс. Ситуација је постајала све тежа јер су нас наша отежала одела, натопљена водом, почела да вуку ка дну.

Када сам после налета новог таласа поново изронио на површину, изгледало ми је да је плажа остала миљама иза мене. Највише ме је плашио зид заштитне бране у чијој се близини све ово одигравало. Било је готово сигурно да ће нас један од следећих таласа бацити право на њега. Од нас не би остало ништа...

Поново ме је прогутала вода, а када сам изронио, Јана више нигде нисам могао да видим. Изгубио се негде у близини бране.

А онда је наишао највећи од свих таласа које сам видео. Неколико тренутака се уздизао, а затим се уз грмљавину сручио на мене. Струја ме је вукла по неравном дну, а вода улазила у уста. Када ме је море избацило на стрму шљунковиту обалу, био сам већ полуонесвешћен и осећао сам страшну мучнину.

Да нисам зачуо глас, а затим осетио туђу руку на својој која је покушавала да ме подигне, ја се не бих померио. Био сам толико исцрпљен да ми се чинило да ми је свеједно шта ће се даље дешавати са мном.

Био је то глас мога колеге Питера Вокера. Гурали смо и вукли један другог све док се нисмо нашли на врху стрме обале која ме изгледала окомитија од литице.

Баш у тренутку када смо се некако докопали врха, зачули смо иза леђа нешто што је подсећало на експлозију — нови талас обрушио се на место на коме сам се налазио само трен раније...

МЕДАЉЕ

Погледао сам уоколо и видео како два полицајца носе нечије беживотно тело. Био је то Лоренс Брајант, лакомислени дечак који је прихватио опкладу. Од Јана Ваткинса није било ни трага ни гласа.

Сатима је спасилачки хеликоптер лебдео над олујним морем. Тек када је пала ноћ, вратио се у базу.

Следећег јутра море је избацило тело Јана Ваткинса. И то тачно на оном месту са кога је наша спасилачка акција и кренула. Брајант се опоравио у болници.

За храброст и пожртвовање полицајац Шоун је одликован медаљом Краљевског хуманитарног друштва.

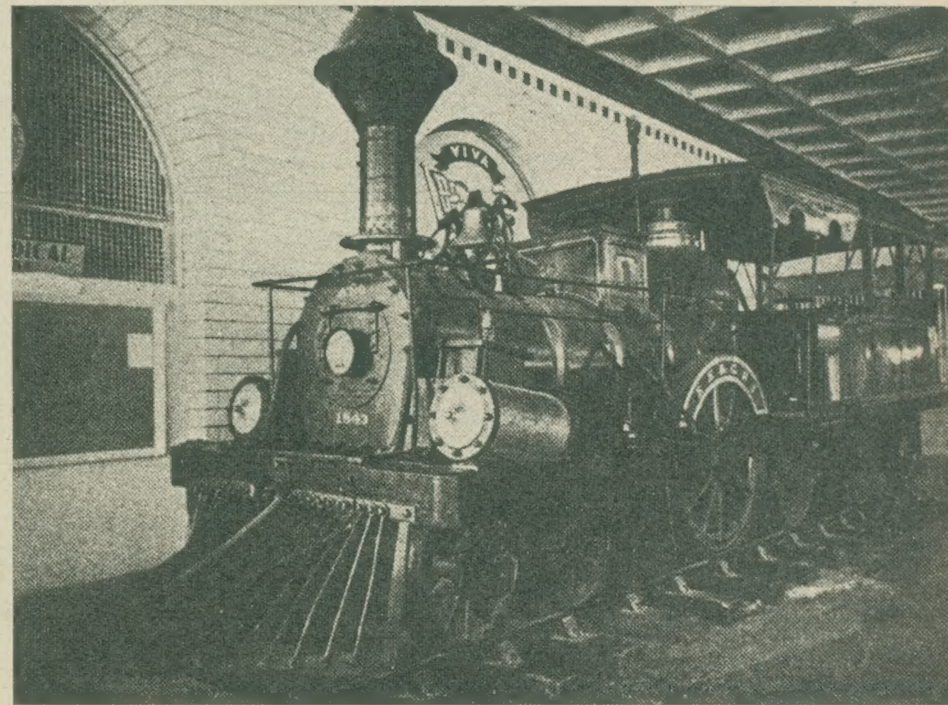
Исто друштво доделило је још једну медаљу, посмртну, Јану Ваткинсу за несебични покушај спасавања угроженог друга.

М. И.

ПРВЕ ЖЕЛЕЗНИЧКЕ ПРУГЕ

Данас, када су средства комуникација тако развијена, а раздаљине у свету постају све краће захваљујући модерним транспортним средствима, изгледа невероватно да је пре само 150 година железничка пруга била права реткост у европским земљама.

Познато је да је захваљујући проналазачу Џорџу Стивенсону у Енглеској произведена прва парна локомотива и да је прва челична пруга у свету изграђена 1822 — 1825. између Дарлингтона и Стоктона у Великој Британији. Прва фабрика локомотива изграђена је у Њукаслу 1823, а 1826. пруга која је повезивала Ливерпул са Манчестером. Друга земља у свету која је изградила железничку пругу била је Аустрија (1828), а затим следе: Сједињене Америчке Државе (1829), Белгија и Немачка (1835), Француска и Куба (1837) итд. Интересантно је да је Куба, која је у то време била шпанска колонија, добила железницу пре своје метрополе. У Шпанији је прва железничка пруга изграђена 1848. На слици: прва локомотива која је била у саобраћају на Куби.

DIK BROWNE ХОГАР СТРАШНИ

ОСЛО, ТУГО НАША!

— НЕ ЗНАМ ШТА НАМ ЈЕ БИЛО. КАО ДА СМО СВИ БИЛИ ОМАЂИЈАНИ — ОСТАО ЈЕ НЕУТЕШЕН МИЛАН ГАЛИЋ. СЕЋАМ СЕ ДА МИ ЈЕ ЛОПТА БЕЖАЛА...

Милан Галић, снимљен 1966. године.

Југославија је била стални учесник свих послератних светских првенства ва у фудбалу. Бразил 1950, Швајцарска 1954, Шведска 1958. и Чиле 1962. имали су прилике да поздраве најбоље југословенске фудбалере и да се диве њиховој игри. И заиста, наши репрезентативци никада нису разочарали.

Због тога је светска фудбалска јавност и очекивала да ће Југославија свакако бити заступљена и у Енглеској 1966. Нарочито када је жреб одредио да се у истој квалификационој групи поред Југославије нађу још Француска, Луксембург и Норвешка.

ВЕЧИТИ РИВАЛИ

Рачуница је била сасвим јасна. Аматери из Луксембурга и Норвешке унапред су били осуђени на поразе. Прави дуели имали су да се воде између Југословена и Француза. По традицији из претходних окршаја, предност је била на страни наше екипе. Уосталом, Југословени су дотле већ успевали да три пута победе „триколоре“ на утакмицама за светска првенства: 1949. у Фиренци са 3:2 (после продужетка), затим 1954. у Лозани са 1:0 и 1958. у Вестеросу са 3:2.

Зато нико није ни претпостављао да ове квалификације могу да донесу неку велику промену у том погледу.

И заиста, тако је и почело...

У Београду, 20. септембра 1964, побеђена је репрезентација Луксембурга са 3:1. Стрелци за наш тим били су Ковачевић, Јерковић и Галић. Игра није била убедљива, али је била сасвим довољна за победу.

После тога дошло је гостовање Француза. Опет у Београду — 18. априла 1965. Вечити ривали савладани су са 1:0. Водила се огорчена борба и успех је ишчупан на једвите јаде.

Тим је био следећи:

Шкорић — Дурковић, Јусуфи — Белин, Васовић, Поповић — Лукарић, Замбата, Осим, Галић, Скоблар.

На великој сцени појавили су се голман Златко Шкорић и нападач Славен Замбата. Обојица чланови Динама из Загреба, скренули су на себе пажњу селектора Александра Тирнанића.

Једини погодак постигао је Милан Галић. Французи су му поставили двојицу чувара, али ни то није помогло. Галић је још једном потврдио опште уверење да је — рођен да даје голове.

Али, тога дана ударена је и тачка на успешан поход кроз квалификације за светско првенство. Све што је доцније наишло било је сувише тужно и сувише непријатно.

ИЗНЕВЕРЕНЕ НАДЕ

Прави нокаут доживели су југословенски изабраници у Ослу. Никада југословенска фудбалска репрезентација није претрпела такав неуспех. Поражена је у дуелу са противником чије амбиције у тим квалификацијама нису биле велике.

Главни град Норвешке дочекао је југословенске играче са извесним страхопоштовањем. Домаћи репрезентативци су тај сусрет примили сасвим мирно. Унапред су изјавили да су они аматери истинског кова (а не лажни) и да не могу да се мере са славним гостима из Југославије. Уостало, фудбал у Норвешкој никада и није стигао до највише славе, нити је било који тим из ове земље остварио неки значајнији подвиг.

Југословени су добро познавали стварну снагу норвешког фудбала. Општа оцена је била да такав супарник не би требало да представља неку тежу препреку.

Тако се ушло у тај окршај 16. јуна 1965. на стадиону Улевој, који је примио преко 30 000 посматрача.

Југословенска репрезентација била је састављена од имена која су већ стекла велики углед у целој Европи. Екипа је изгледала овако:

Шкорић — Белин, Јусуфи — Бечејац, Васовић, Поповић — Самарџић, Замбата, Ковачевић, Галић, Скоблар.

Од оних који су играли на претходном шампионату у Чилеу 1962, и тамо освојили четврто место, националне боје бранили су још леви бек Јусуфи, леви халф Поповић и тројица нападача Ковачевић, Галић и Скоблар. На крају сезоне репрезентативци су били у великој форми.

Међутим, све наде су изневерене.

ШТА СЕ ТО ДОГОДИЛО?

Прави дебакл почео је још у деветом минуту. Десно крило норвешког тима Семан искористио је прилику и домаћи су повели са 1:0. Фахрудин Јусуфи, један од најбољих фудбалера своје генерације, изванредан леви бек који се прославио на интернационалној сцени, није довољно водио рачуна о свом непосредном супарнику. Непознати Норвежанин му је побегао у правом тренутку и тако се мрежа југословенског голмана Шкорића први пут затресла.

Сви напори које су Југословени улагали да изједначе резултат нису уродили плодом.

Да чудо буде веће, Норвежани су после одмора још два пута савладали Шкорића. Стрелци су били обе полутке, Нилсен и Берг. Овај други је био најбољи играч на терену и нико од Југословена није умео да га заустави.

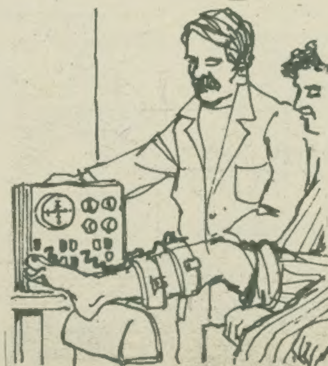
— Не знам шта нам је било. Као да смо сви били омађијани. Сећам се да ми је лопта бежала. Ни остали нису играли ништа боље.

Милан Галић, у то време фудбалер у најбољој снази, ни данас не може да објасни шта се то догодило у Ослу.

— Норвежани не само што су нас победили. Они

ЕЛЕКТРОМАГНЕТСКО »ЛЕПЉЕЊЕ« КОСТИЈУ

Доктор Басет, с Колумбијског медицинског центра у Њујорку, користи електромагнетне осцилације за убрзавање зарашћивања разних дефеката у коштаном ткиву и одраслих. Око удова, који се налазе у гипсаном завоју, ствара се електромагнетно поље путем пропуштања наизменичне струје кроз два жичана прстена. Електромагнетно поље продире кроз меко ткиво у кост и изазива стварање пулсирајуће струје.

Меко ткиво и здрави делови костију не реагују на те импулсе, а у деловима хронично оштећене кости ћелије позитивно реагују на електромагнетне осцилације. Примена такве терапије два пута скраћује време лечења коштаних прелома.

су нас просто претазили са 3:0. Нисмо умели да се снађемо. Игра је у добром делу утакмице била на нашој страни. Имали смо иницијативу, али су они низали голове.

Овај пораз одјекнуо је у европској фудбалској јавности као истинска сензација. Упамтили смо га као нокаут у Ослу.

И следећи корак у Паризу, 9. октобра 1965. завршио се поразом. Французи су победили са 1:0. Једини погодак постигао је њихов славни голгетер Филип Гонде.

Међу југословенске репрезентативце вратио се Драгослав Шекуларац. То је повећало наше наде, али оне нису — остварене.

Била је то утакмица у којој су се састале две генерације наших познатих играча. На једној страни били су Милан Галић и Драгослав Шекуларац, а на другој — Драган Џајић. Три славна имена из наше фудбалске историје заиграла су у истој екипи и у истом навалном реду.

Па ипак — циљ није постигнут.

Чак је и онај последњи корак у овим квалификацијама донео велико разочарање. Норвежани су гостовали у Београду, а наши изабраници им се нису реванширали за пораз у Ослу. Резултат је био само нерешен — 1:1.

Светско првенство у Енглеској 1966. одиграно је без учешћа Југословена. Уместо наше репрезентације, у Лондон је отпутовала екипа Француске.

— Били смо тешко разочарани. Остали смо неутешни и онај пораз у Ослу је један од најтежих тренутака у мојој фудбалској каријери.

Милан Галић је националне боје бранио 52 пута. Постигао је 38 голова, био је ненадмашан стрелац. Између осталих подвига, стигао је до четвртог места на Светском првенству у Чилеу 1962, доспео до финала Купа европских нација у Паризу 1960, освојио је златну олимпијску медаљу у Риму 1960.

Данас је правник и ради у Београду. За собом има велико фудбалско име и тужну успомену на пораз у Ослу који му је затворио врата Светског првенства у Енглеској 1966.

Стојан Протић

ПОЗИВНИ БРОЈ ЗА КОШМАР

ЖЕНА НА ДРУГОМ КРАЈУ ЖИЦЕ ЗНАЛА ЈЕ ИМЕНА И ТВРДИЛА ДА ЈЕ МАРГАРЕТИНА МАЈКА ... АЛИ, КАКО ЈЕ МОГУЋЕ ДА ИХ НЕКО, КО ЈЕ ВЕЋ ДЕСЕТ ГОДИНА МРТАВ, ЗОВЕ ТЕЛЕФОНОМ?

Прала сам судове у кухињи када је телефон зазвонио и чула како моја кћерка Џеки подиже слушалицу.

Тада још ништа нисам слутила. За мене је то био позив као сваки други. Али, преварила сам се. Телефонско звоно означило је почетак море коју ћу целог живота памтити.

ШТА ТИ ЈЕ, МАРГАРЕТА?

Иако још нисам имала нарочито разлога да слушам разговор, чула сам шта Џеки говори, а убрзо и њен позив:

— За тебе је!

Њено држање док ми је додавала слушалицу говорило ми је да се нешто чудно дешава.

— Ко је то? — питала сам је, али она није могла да ми одговори.

— Хало, Маргарета овде. Ко је то?

Један женски глас одговорио ми је прилично оштро:

— Е па стварно, Маргарета! Зар ти Џеки није рекла. Мама овде.

Глас нисам могла да препознам ... почела сам да дрхтим. Обузео ме је ужас, али сам покушавала да се саберем.

— Моја мама? — упитала сам тихо.

Ово је моју саговорницу стварно разљутило:

— Забога, шта је теби? Па то је Маргарета Ватсон, зар не?

Мисли су кошмарно почеле да ми пролећу кроз главу. Па моја мајка је мртва. Већ десет година. А сада ми телефонира.

— Ко сте ви? — прошапутала сам. Чула сам исти одговор:

— Овде мама, Маргарета. Шта ти је?

НА ИВИЦИ

Пре него што је умрла, мајка ми је рекла да ће, ако постоји неки начин да поново дође у везу са овим светом, то урадити. Сада сам се те реченице сећала јасније него икад.

— То није могуће ... није могуће — понављала сам у себи.

Па ипак, та жена ме је звала по имену.

На ивици нерава, успела сам да још једном прошапућем у слушалицу:

— Молим вас, реците ми ... Ко сте ви у ствари?

И глас са друге стране жице, видело се, сада је долазио од прилично изнервиране особе:

— Па шта је теби, забога? Рекла сам ти већ — мама овде!

Више нисам могла да се обуздам. Бризнула сам у плач.

Тада је већ и Џеки одлучила да се умеша:

— Дај ми ту слушалицу — рекла ми је кћерка пре него што ми је отела из руке.

— Каква је то шала? — бесно је викала.

Могла сам да чујем како и та непозната жена виче:

— Зар сте ви полудели? Овде Маргаретина мама ..

Пре него што је могла да каже било шта друго, Џеки јој је упала у реч:

— Који број тражите?

— Па Ђули 527997. Нисте ваљда заборавиле сопствени број телефона?

— Али ово није Ђули — одговорила је Џеки.

— Ово је Берхам 527997.

Једини одговор био је:

— О!

Веза је прекинута.

ДВОЈНИЦА

Целе ноћи нисам могла да заспим. Непознати глас тражио је баш мене, Маргарету Ватсон. Та жена је чак знала и име моје кћерке иако јој га она није рекла. Па и број, и он је био тачан.

Да ли тај 527997 у Ђулију уопште постоји?

Нисам имала смелости да проверим, али су ме следећег јутра муж и кћерка на то ипак натерали. Рука ми је дрхтала док сам бирала број.

Неки женски глас одговорио је на мој позив.

— Хало, да ли је то Маргарета Ватсон? — упитала сам дрхтавим гласом.

Моја саговорница није оклевала ни тренутка.

— Да ... ко је то?

После толико часова страшне напетости осетила сам невероватно олакшање:

— Још једна Маргарета Ватсон — рекла сам.

— Да ли се ваша кћерка зове Џеки?

— Да — одговорила је моја двојница.

Објаснила сам јој о чему се ради. Мојој страшној мори био је крај.

М. И.

УМЕТНОСТ
СЕВЕРНОАМЕРИЧКИХ ИНДИЈАНАЦА

Овакве дрвене маске носили су врачеви када би приступали обредима лечења болесника.

НЕ САМО РАТНИЦИ

ИНДИЈАНЦИ СУ ОТКРИЛИ АМЕРИКУ НЕКОЛИКО ДЕСЕТИНА ХИЉАДА ГОДИНА ПРЕ КОЛУМБА. КРОЗ ТЕ СИЛНЕ ВЕКОВЕ БОРАВКА НА ПРОСТРАНСТВИМА НОВОГ СВЕТА СТВАРАЛИ СУ УМЕТНОСТ ЧИЈИ САЧУВАНИ ОСТАЦИ ЗАДИВЉУЈУ ДАНАШЊИ СВЕТ.

„Када су амерички Индијанци изгубили своју моћ, стрпани су у резервате, на земљу коју нису ни познавали, и више се нисмо интересовали за њих. Наше поступање са Индијанцима у том времену и даље узнемирава нашу савест... Када заборављамо на херојску прошлост америчких Индијанаца — пренебрегавамо сопствену историју... Америка још има много да научи о наслеђу које су јој оставили њени Индијанци".

Ово су одломци уводног текста за велику, илустровану књигу о Индијанцима, који је написао председник САД Џон Кенеди, трагично страдао 1963. године. И стварно, о људима који су први настањивали простране америчке земље вековима пре доласка белаца и данас се мисли углавном као о дивљим ратницима са томахавком и перјем на глави. Мало је позната њихова јединствена уметност која, по својим дометима, може да се пореди са највреднијим делима других старих народа у свету.

Ти уметнички предмети на које су бели освајачи наилазили надирући у Нови свет много говоре о животу и обичајима древних америчких житеља. Ако ни због чега другог, оно зато што је њихова уметност непосредно везана за земљу и природу.

ВЕЛИКЕ ЛЕДЕНЕ СЕОБЕ

Ипак, људи који су створили ту уметност нису и поникли на америчкој земљи. До сада, на оба америчка копна није пронађен ниједан траг који би указивао да су у освит цивилизације ту живели људи, па ни човеколики мајмуни, као на другим деловима наше планете. Данас је у науци прихваћена теорија да су староседеоци америчког континента допутовали из Азије сувоземним путем, док су копна двају континената још била састављена. Отуда у цртама лица америчких Индијанаца толико сличности са азијатским староседеоцима.

Сматра се да су прве групе дошљака стигле на америчко тле пре педесетак хиљада година. Било је то у топлом периоду последњег леденог доба. Људи су, са севера Азије, прелазили на Аљаску на месту где се данас налази Берингов мореуз. Заједно са њима овај пут користиле су и неке животиње из Азије.

На два америчка копна тако је почела да се развија култура — боље рећи мноштво култура — које ће добити неслућено богата обличја. Много пре него што је у Европи почео неолит, пре него што је неандерталац дохватио у своје руке прву камену алатку, овде су Индијанци већ правили уметничка дела...

Научницима је било веома тешко да процене колико је људи настањивало америчке земље у појединим периодима. Све су процене само приближне, а колико су несигурне види се и по томе што се много разликују. По једнима, око 1200. године пре нове ере могло је у Америци бити око 75 милиона људи, по другима тек — 8,5 милиона! На тлу данашње Северне Америке не живи више од 500 до 600 хиљада људи индијанског порекла. Током векова ратови, геноциди и болести истребили су Индијанце, као што су учинили да њихова богата културна баштина прилично падне у заборав.

ЗЕЛЕНИ ЉУДИ КОЦКАСТИХ ГЛАВА

„Они су веома лепо грађени, складног тела и лепих лица. Коса им је кратка и оштра, налик на гриву коњског репа".

Овако је Индијанце описао први Европљанин (ако не рачунамо Викинге, који су, изгледа, бродовима стизали на америчке обале) који се са њима сусрео, Кристофор Колумбо. Било је то 12. октобра 1492. године. Ипак, о становницима Новог света још дуго после Колумбовог открића ширили су се најфантастичније гласине на Старом континенту. Многи су мислили да Америку настањују једнорози, мајмуни који цвркућу попут птица, џинови и патуљци, па жене-ратнице зване Амазонке, затим људи зелене боје и четвртастих глава, или створења псеће главе на људском телу! Они који су се спремали на дугу пловидбу до „обећане земље" у којој су се надали бисерима, злату и драгуљима Елдорада и еликсиру младости, били су спремни на сусрет са свакаквим бићима — само не са Индијанцима какви су у ствари били: људи попут осталих на свету.

Сва та разиграна машта европских белаца у вези са америчким домороцима можда није ништа у поређењу са маштом уметника црвенокожаца. Маске, тотеми и идоли које су они правили, али и предмети за свакодневну употребу, запањују обликом, бојама, линијама. Запањујуће је и онолико мноштво начина да се искористи материјал из природе: кора дрвета, земља, перје, медвеђе крзно и кожа бизона, корњачини оклопи, прави бисери, али и животињске канце...

На нашим сликама су предмети проналажени током прошлих векова на тлу Северне Америке. Они представљају само малени део богате културе индијанских племена која су некада ту слободно живела и стварала.

М. Крстуловић

Можда су ове две фигуре стилизована оличења предака? То није сасвим доказано. Ипак, утврђено је да потичу с почетка 15. века, а пронађена су у Џорџији.

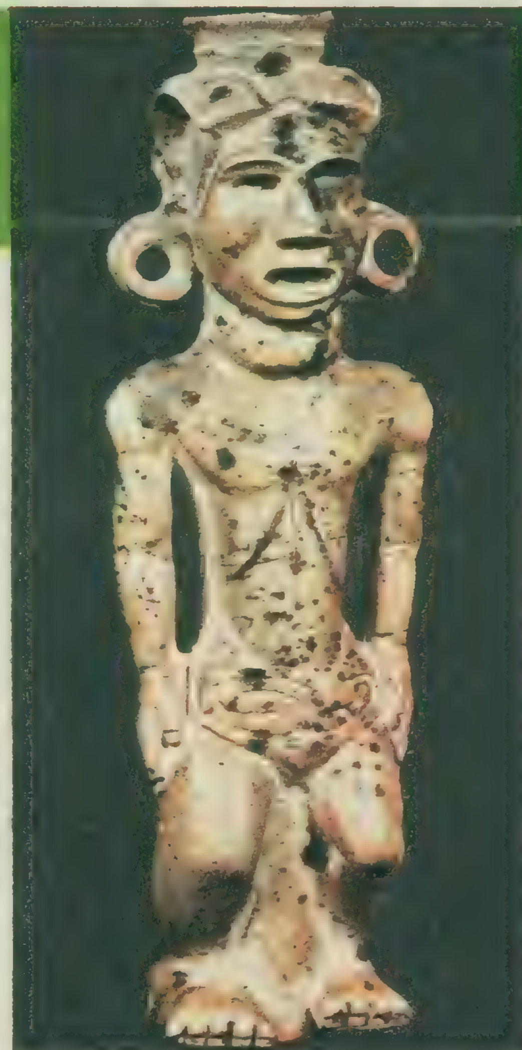
Вешти прсти ткаља из племена Цимшијан начинили су, у прошлом веку, овај прекривач. Чудноват и смео цртеж уоквирен је дугмићима.

Овај »Рањени коњ« дело је неког Сијукса из Дакоте. То је један од ретких очуваних примерака скулптуре коња.

Уши ове дивне, дрвене срнине главе некада су могле да се помичу помоћу узица. Вероватно је и та фигура имала неказву улогу у обредима; сматра се да је израђена између 800. и 1400. године, а пронађена је на Флориди.

Необична камена лула за пушење у облику људске фигуре израђена је још у 1. веку наше ере, што значи да су северноамерички Индијанци већ тада — уживали у мирисним димовима!

Ниска-Индијанци правили су овакве маске украшене правом, људском носом. На крајевима витица висе минијатуре орлова раширених крила.

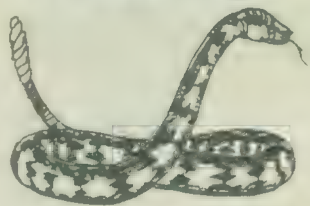
Само су достојанственици из племена Квакиутл имали право да на глави носе овакву дрвену чапљу.

Змија је код Индијанаца била света животиња. Ова, пронађена на тлу Охаја, начињена је од лискуна.

УЈЕД ОТРОВНИЦЕ

—ПОГЛЕДАО САМ НАНИЖЕ И СА ЗАПРЕПАШЋЕЊЕМ ВИДЕО ЗВЕЧАРКУ КАКО ПОКУШАВА ДА ЈОШ ДУБЉЕ ЗАРИЈЕ ЗУБЕ У МОЈУ НОГУ — ПРИЧАО ЈЕ ЛЕКАР ЏЕД ГРИНДЕЛ.

ПУЦАЊ - ЗА ПОМОЋ

Као лекар присуствовао сам рађању око 4 хиљаде деце. Такође, провео сам четири године у другом светском рату, на бојишту, и видео многе људе како умиру. Али, све до тог тренутка нисам знао како се човек осећа пред смрт. А када сам то осетио, пожелео сам да се све што пре заврши. Знам само да сам, док сам губио свест, покушавао да се присетим своје жене и деце: било ми је жао што их остављам, али шта сам могао...

Из тог стања тргнуо ме је глас мога брата који је трком стигао. Френч је одмах од њега затражио нож Очекивао сам бол када буде засекао рану, али се ништа није десило. Напрегао сам сву снагу да подигнем главу и угледам своју ногу Тада сам, као кроз маглу, видео Френча са ножем у руци и како чучи поред мене не усуђујући се да засече рану на мојој нози. Он, Лили Френч, познати оператор на мозгу, није смео да учини један најобичнији рез на мојој нози! Када сам га касније о томе питао, рекао ми је да је то био први пут да врши операцију над човеком који претходно није био анестезиран.

ХИРУРГ ОКЛЕВА

У септембру, пре две године, пошао сам са својим братом Џеком и колегом Лили Френчом у лов на антилопе, у предео Џексон Лејк, педесетак километара јужно од Јелоустонског парка, у држави Вајоминг. Неколико дана нисмо уопште имали среће, мада нам је одувек лов више служио као разонода. Али, 20. септембра наишли смо на крдо антилопа. Тај догађај никада нећу заборавити, али не због тих животиња...

Док сам се полако приближавао једном жбуну да бих се иза њега склонио, осетио сам оштар бол у листу десне ноге, управо изнад колена. Погледао сам наниже и са запрепашћењем видео — звечарку, дугу преко метар, како покушава да још дубље зарије своје зубе. Брзо сам се сагнуо, зграбио змију за врат и бацио је што сам даље могао.

У почетку нисам осећао неки већи бол, већ само непријатно тиштање. Али, тада се јавила нова врста бола, као када се неки лек ушприцава под кожу. То је било најопасније, јер је тај осећај најављивао продирање отрова у тело.

Као дугогодишњи хирург, знао сам шта треба урадити у таквој ситуацији. Али, да малер буде већи, ујед је био на таквом месту које ми је онемогућавало да исисам отров. Све што сам могао да учиним било је да обема рукама добро стегнем ногу и тако спречим продирање отрова у тело.

Знао сам да од брата и мог колеге не могу да очекујем помоћ, јер су били удаљени око километар, тако да их нисам могао дозвати. И док сам тако, сав ознојен, био потпуно беспомоћан, учинило ми се да је нешто поред мене шушнуло. Нагло сам се окренуо и видео исту звечарку педесетак сантиметара удаљену од мене. Мада сам знао да више није опасна, толико сам се уплашио да сам пустио ногу, шчепао пушку и убио је.

Срећом, пуцањ је привукао пажњу др Френча и он је одмах појурио према мени верујући да сам убио антилопу. Пренеразио се када је схватио шта се догодило.

А ја сам знао да морам да владам ситуацијом, па сам му рекао да ми веже ногу пертлама које је имао на чизмама, а затим сам га замолио да ножем засече рану да би што више крви истекло. Дуго је оклевао.

ПОЧЕТАК МУКА

Затим сам почео да осећам како ми језик натиче и задебљава, а уснама сам једва могао да мичем, тако да сам говорио све тише и спорије. Сем тога, где год сам окренуо поглед, све сам видео двоструко, а слике су постајале нејасне и расплинуте.

Знао сам да је то само почетак мојих мука које ће ме, сигурно, одвести у смрт. Др Френч је морао сваких тридесетак секунди да попушта везу на мојој нози, да би омогућио циркулацију, а ја сам у исто време осећао све већу малаксалост. Сада ми се бол проширио и у пределу срца, а почео сам да повраћам, док је хладан зној избијао по читавом телу. Готово је са мном, нема ми спаса — покушавао сам да то кажем брату и колеги, али су ми усне биле већ толико отечене, да ниједну реч нисам успео да превалим преко њих

Мој брат је одјурио до прве куће, удаљене десетак километара, да би одатле позвао лекара из градића Жилет, не би ли ми дао серум против змијског уједа — касније сам сазнао, јер сам тада већ био полусвестан. А када је лекар стигао и дао ми инјекцију, прегледао је садржај онога што сам избацио из желуца.

— **Има шансе да преживи!** — рекао је. — У његовом стомаку нема трагова крви. То значи да отров још није напао вене и капиларе.

ОДСЕЋИ ЋЕ МИ НОГУ!

Пребацили су ме до болнице у градићу Жилет, удаљеном шездесетак километара. И док сам лежао на операционом столу, осећао сам страховиту жеђ, али ми је грло било толико стегнуто тако да нисам могао ни кап воде да прогутам. Једва сам дисао, а при сваком покрету грудног коша осећао сам неописив бол, као да ми ножеви раздиру мишиће.

— **Мислим да му више нема спаса. Погледајте само те отоке!** — као из даљине чуо сам нечији глас. А мене је хватао сан. Веровао сам да се тако осећају људи када умиру.

Лекари су могли да ме спасу, једино ако ми одсеку ногу, јер су веровали да је отров у њој разорио ћелије мишића, као и вене и капиларе. Гангрена је била неминовна. Ипак, мој брат је успео да их убеди да одустану од ампутације и да сачекају неколико сати, не би ли се стање смирило.

Лекари су га послушали. И заиста, када сам после неколико часова коме дошао свести, отворио очи и бацио поглед на своју ногу, нисам могао да поверујем да заиста припада мени. Личила је на ногу слона, потпуно натечена од кука до постиљ, тако да се на њој није видело ни колено, ни глежањ... и сасвим црна док је кожа била сува и испуцала.

После десетак дана лекари су закључили да више нема никакве опасности по здравље Џеда Гриндела, па су га отпустили кући. Међутим, чак ни данас, две године после тог догађаја, овај лекар још не може да се ослони на десну ногу. Додуше, она је добила нормалну здраву боју, али је још јако отечена. За неколико година оток ће се повући, кажу лекари, јер тако се увек догоди када се серум прими са толиким закашњењем.

Б. Ј.

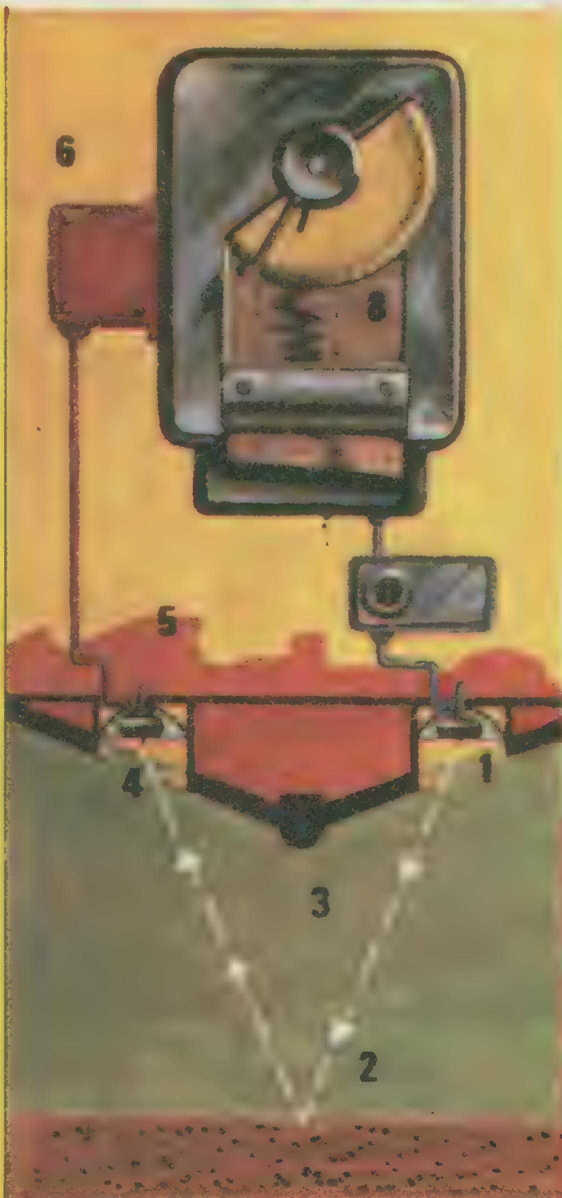
ЕХО ЛОВИ ХАРИНГЕ

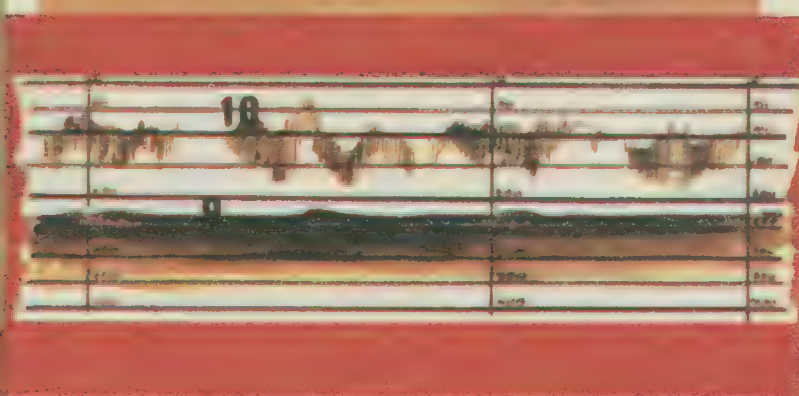
Некада је, да би му улов био богат, рибар осим знања морао да има и доста среће. Данас му за то треба мање среће и апарат који се зове сонар. Уз помоћ њега ни јато скривено у дубинама испод чамца неће успети да промакне неопажено.

Пробајте да узвикнете у некој пећини или у долини окруженој планинама — добићете ехо који настаје одбијањем вашег гласа о зидове пећине или страна планине. Сонар ради на принципу врло високе фреквенције (1) који се, дошавши до дна, од њега одбија (2). Уколико се негде налази јато (3) повратна путања звука трајаће краће.

На броду се налази апаратура која мери време потребно звуку да пређе растојање од брода до морског дна. Када се ехо врати до брода (4) он ће у осцилатору изазвати слаб електрични импулс (5). Њега преузима и појачава за око два милиона пута направа која се зове појачивач. Тако појачан електрични импулс у стању је сада да покрене казаљку регистратора (7) која се на ролни папира лагано обрће и обележава појам јата (8). Тамна линија на дну ролне (9) означава морско дно, а кривудава линија изнад ње (10) — јато харинги које ће завршити у мрежи.

ВОС У АКЦИЈИ

Ту је грмело: предратни снимак фабрике »Котонифичо триестино« (обележена стрелицом) са панорамом Горице у позадини.

У МРАКУ СЕ ЧУО САМО БАТ КОРАКА ИТАЛИЈАНСКОГ СТРАЖАРА КОЈИ СЕ ШЕТАО ГОРЕ-ДОЛЕ ИЗНЕНАДА, СА ВИСОКОГ ФАБРИЧКОГ ЗИДА НА ЛЕЂА МУ СЕ СРУЧИЛА ЉУДСКА ПРИЛИКА

ПРЕПАД НА СОЧИ

Што су чланови Покрајинског одбора ВОС-а за Приморску (Словеначко приморје) дуже размишљали о Змагиној идеји, све више им се допадала.

— **Немци ће бити згранути!** — закључио је неко од њих приликом последњег договора. — **Упасти у Горицу пуну војника и то још у једну од највећих фабрика!...**

Откако је дошао у Бришки батаљон ВОС-а, двадесет трогодишњи Растислав Делпин Змаго никако није имао мира. Стално је смишљао нове акције, нешто планирао, разматрао... И тако, једног дана у јесен 1943, предложио је Покрајинском одбору ВОС-а Приморске, који је у то време боравио у селу Шебрељу између Идрије и Церкног, да се нападне „Котонифичо триестино“.

ДА РАЗМИСЛИМО!

Дочекала га је мукла тишина. И Змаго и восовци Бришког батаљона, као и сви восовци уопште, били су храбри и окретни људи, али ипак — што је много — много је: фабрика памучног платна „Котонифичо триестино“ налазила се у Подгори, предграђу Горице, тик уз реку Сочу, на простору дугачком 1 000 и широком око 250 метара. Била је опасана зидом високим преко три метра и имала два улаза: један окренут реци и граду и други, главни, на супротној страни правоугаоног комплекса зграда са значајем централног улаза. Док се пред њега стизало из Подгоре, или из Горице заобилазним путем преко Пермантског моста, на споредни улаз, који су обично користили радници и службеници, могло се избити право из града. Фабрика је била подигнута на десној обали Соче и од Горице ју је делила само река.

Неустрашива младост: Камило Брешан данас.

***

Власник тог текстилног гиганта био је извесни богаташ Тоњела. Живео је негде у унутрашњости Италије и ретко обилазио свој фабрички посед. Његове бриге бринуо је директор Бегнаро Ђовани, окорели фашиста. Као пијавица, немилосрдно је цедио последњу кап снаге из око 1 200 радника.

— **Треба радити муњевито!** — заокружио је излагање руководиоцима Змаго. — **Знам да није лако из фабрике изнети товаре памучног платна, али је оно неопходно нашим рањеницима уместо завоја!**

— **Да размислимо!** — добио је кратак одговор.

На томе се завршило. Змагу се учинило да од акције неће бити ништа. Ипак, руководство Покрајинског одбора сложило се са извођењем акције. Једини услов био је да се све беспрекорно испланира. За добар план, међутим, ваљало је претходно прикупити потребне податке. Тај задатак прихватили су Станко Куштрин Стојан, седамнаестогодишњи Камило Брешан Бојан и Змаго.

ПЛАН ЗА ПЕДЕСЕТОРИЦУ

Обавештајна тројка одмах је успоставила везу са Лудвиком Брешаном, фабричким шефом рачуноводства, и од њега добила скицу са распоредом производних хала, складишта, електране и стражарских места. Уочено је да се педесетак метара од главног улаза, уз зид, налази зграда у чијем приземљу обитује 10—15 италијанских војника. Поред тога, код сваког од два улаза стално дежура по један стражар, док патрола од два војника повремено обилази фабрички круг дуж зида.

Средином децембра 1943. сви неопходни подаци већ су били у рукама Покрајинског одбора. Два његова члана, Славко Фурлан Душан и Бранко Јеркић и командант Бришког батаљона Иван Клобучар Сочан одређени су да направе коначан план препада и изведу га са 50 бораца.

Ослободилна фронта Словеније водила је борбу са непријатељем у разним облицима. Један је био формирање ВОС-а, Варностно обвешчевалне службе (Службе безбедности и обавештавања) 1941. године. Само у Словеначком приморју настало је касније дванаест окружних комитета ВОС-а и исто толико батаљона припадника ове службе. Организација је радила веома, веома прецизно. Бришки батаљон био је само њен део, али, као и сви чланови ВОС-а, припадници овог батаљона нису изводили акције без темељне припреме. Фурлан, Јеркић и Клобучар су то добро знали и на томе се највише задржали.

Фабрику су чували италијански војници, нека врста „црнокошуљаша“. Наиме, јула те године дошло је до слома фашизма у Италији. Одлуком Великог фашистичког већа, команда над оружаним снагама пренесена је на краља. Мусолини је ухапшен. Нова влада маршала Бадоља потписала је капитулацију септембра 1943. Немци су енергично реаговали на догађаје: после два дана упали су у Рим, а четири дана касније ослободили Мусолинија, који је под њиховом заштитом прогласио Италијанску Социјалну Републику. И док је Бадољова влада средином октобра

објавила рат Немачкој, Му солини је „владао" северном Италијом.

НЕЧУЈНИ НАПАДАЧИ

Није било више од осам увече 25. децембра 1943. године када су се две групе од по десет бораца пришуњале граду и нечујно запоселе два важна пункта: раскрсницу путева лево од фабрике, чиме су пресекли евентуално пристизање Немаца из Горице, и железнички тунел десно од фабричког комплекса, спречивши на тај начин могућност да Немци прискоче у помоћ италијанским стражарима и с југа. Како је са источне стране била река Соча, сви прилази текстилној фабрици били су тиме практично затворени. Четврта, западна страна била је обезбеђена: из тог правца дошао је остатак вососваца и то десетак минута после две групе обезбеђења.

Чим су се прикрили, борци су се, по већ раније утврђеном договору, поделили на неколико мањих скупина. Једној је пала у део ликвидација стражара, другој упад у зграду са војницима који нису били на дужности, трећој минирање електране, четвртој да сачека сељачка запрежна кола, петој да одржава летећу везу између свих ових група...

Град је спавао. Чекајући знак за почетак акције, један борац, шћућурен иза неког дрвета, почешао се по глави и више за себе мрмљао:

— Да ми је неко рекао да ћу одвозити роле платна из града пуног Немаца, па још на запрези, помислио бих да је луд!

Напад је почео у девет. Нигде се није чула ни жива душа. Само су на врху зида, вребајући стражара као мачке, Бранко Јеркић и Шибеничанин знан као Слободан, слушали у мраку бат његових корака. Ни други стражар на супротном крају фабричког круга није приметио кад су се вососвци помоћу лестви попели на зид. Скок... и све је било готово за трен. Стражари нису пустили ни гласа. На појаву других бораца у згради за одмор, десетак италијанских војника зинуло је од запрепашћења и — подигло руке увис.

Вососвци су се кретали по фабричком кругу готово нечујно. Свако је знао шта му ваља чинити. На четворо запрежних кола натоварено је толико платна да су коњи једва кренули с места.

У 23 часа акција је окончана. Бришки вососвци повукли су се на брдо Калварију на исти начин на који су дошли и изгубили се у тами. Једини знак њихове посете била је грмљавина експлозива у фабричкој електрани извесно време после њиховог одласка и велики мањак платна у магацинима.

★★★

Штета коју је фабрика претрпела износила је око 9 милиона лира. Многи од главних актера ове акције преживели су рат. Камило Брешан Бојан пензионисан је 1977. као пуковник. Сада је директор за економику једног словеначког предузећа. Станко Куштрин Стојан живи у Италији. Душан Фурлан Славко био је секретар републичког СУП-а. Несрећно је погинуо 1967. приликом смучања на Крвавцу. Бранко Јеркић је генерал-потпуковник Југословенске народне армије. Растислав Депин Змаго, изузетно смео диверзант, по завршетку рата радио је неко време у УДБ-и. У јесен 1945. извео је акцију у којој је из затвора у Горици ослобођен један наш мајор. Због тога и томе сличних ствари почињених у току рата, у његовој одсутности италијански суд осудио га је ни мање ни више него на 120 година затвора! Живео је као инвалидски пензионер у Новој Горици где је умро децембра 1956. Три године пре смрти проглашен је за народног хероја.

Текстилна фабрика у Подгори и данас постоји. Налази се на италијанској територији којој припада и „стара" Горица. Повремено је потреба несташица посла, па често затвара капије.

М. Тодоровић

УКРАДЕНА СЛАВА

ОКО СВЕТА ЗА 60 ДАНА

ОНО ШТО ЈЕ ЖИЛ ВЕРНОВ ЈУНАК ФОГ ЧИНИО У РОМАНУ, ЏОРЏ ТРЕЈН ЈЕ СТВАРНО ДОЖИВЕО И У НЕКИМ СИТУАЦИЈАМА ПРЕВАЗИШАО МАШТУ СЛАВНОГ ПИСЦА.

Авантуристички роман „Пут око света за 80 дана" појавио се у књижарама 1873. године и одмах забележио огроман успех код читалаца од 7 до 77 година који су били одушевљени узбудљивим доживљајима Филиса Фога. Аутор овог дела, Жил Верн, стекао је славу и велико богатство.

Чини се да је роман оставио равнодушним само једног човека. Звао се Џорџ Френсис Трејн и био једна од најупечатљивијих личности Америке — човек који је у животу све постигао. Могли бисмо се упитати зашто је онда био непомирљив до те мере да је Жилу Верну оспорио заслуге за једну тако занимљиву причу. Шта је имао против Верна?

— Украо ми је славу! — изјавио је Трејн приликом једног интервјуа. — **Ја сам Филис Фог! У ствари, његов Филис Фог није дорастао мени!**

Ову изјаву касније је потврдио и сам Жил Верн. Авантуре Џорџа Трејна заиста су инспирисале Верна да напише роман, јер овај је уистину проживео све што и његов јунак из приче.

Богатство и — затвор

Седам дана је Трејн путовао возом од Њујорка до Сан Франциска, кроз територију непријатељски расположених Индијанаца, да би оданде одједрио за Јапан, 1. августа 1870.

Затим је преко Хонгконга, Сајгона и Сингапура стигао до Суецког канала а одатле у Марсеј. Пропутовао је Француску у изнајмљеној кочији и преко Ламанша доспео у Британију где се у Ливерпулу укрцао на брод за Њујорк.

Рођен је у Бостону 1829. Већ у шеснаестој години обратио се једном свом богатом рођаку с молбом да му да посао у његовој фирми, обећавајући истовремено да ће увећати његово богатство. У послу је тако брзо напредовао да је у року од четири године постао ортак том истом рођаку. Даље, у животу, више ништа није могло да га заустави. Са задивљујућом пословном вештином успео је да унапреди фирму (једну бродску компанију) и да згрне огромно богатство.

Темпо његовог живота био је више него буран. Одлучио је да се самостално упусти у послове, па је с том намером отпутовао у Аустралију где је уговорио посао који му је годишње доносио 100 хиљада долара.

Француска, Италија, Шпанија, Британија, Русија — све ове земље биле су опчињене његовим пословним плановима тако да су у њих уложиле огромне своте.

Ипак, сви његови пројекти нису уродили плодом. У Британији, на пример, после увођења трамваја на коњску вучу, доспео је у затвор — трамвај је, на несрећу, прегазио једног дечака. Успео је да се ослободи оптужбе. Ипак, на њега су од тада сви сумњичаво гледали...

Трејн се у животу 15 пута обрео у затвору — не због криминала већ највише због учешћа у разним демонстрацијама. Јер, упоредо са богатством расло је и његово самопоуздање па је почео да јавно говори о многим стварима и то са пуно духа и одлучности. Људи су га пажљиво слушали.

Мада се многи слажу да је он био динамичан и сјајан визионар, његови интереси су се исувише сукобљавали а идеје биле неподесне за једно трајно опредељење на било ком пољу. У својој четрдесетој години већ више није био ни за какве пословне подухвате али је и даље жудео за тим да буде вољен и да му се диве. То га је одвело у ексцентричност, па је остатак живота провео смишљајући сензације. И за све то имао је довољно новца.

Велики мозак

Једном, у затвору у Даблину, дошао је до закључка да је време да се кандидује за председника Сједињених Америчких Држава. Одмах по повратку у Америку започео је кампању.

— Ја сам највећи човек света! — узвикивао је баш као што је то чинио Мохамед Али. Његове драматичне говоре слушали су милиони људи. А онда је 1870, у склопу кампање, кренуо на пут око света.

Путовање није трајало непрекидно 80 дана. Задржао се скоро два месеца у Француској да би помогао неки устанак. Ово га је скоро коштало главе, јер је са хотелског балкона увредљиво довикивао владиним војницима, па је наређено да га одмах убију. Спасао се тако што се хитро загрнуо америчком и француском заставом истовремено и, чикајући војнике да пуцају, избегао казну.

Његово путовање није му, међутим, донело председничку титулу.

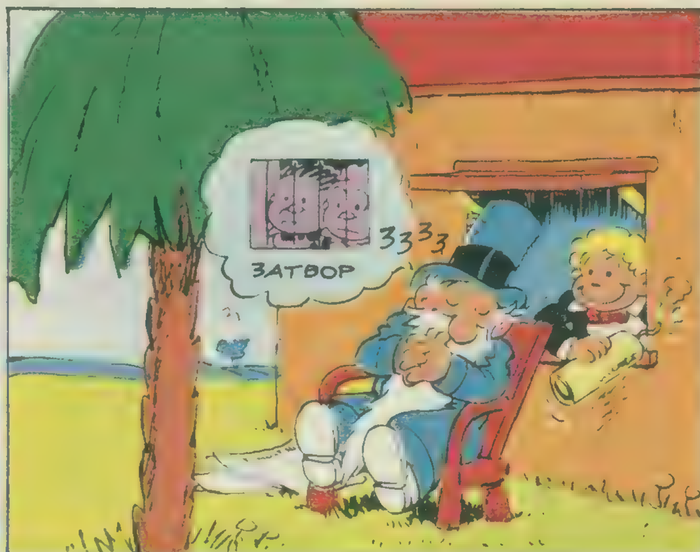
Дубоко увређен, Трејн је наставио са својим ексцентричностима. Обишао је свет још два пута. Године 1891. путовање је трајало 67 дана. Две године касније потукао је овај рекорд и вратио се у Америку за 60 дана.

Што је више старио, његови поступци били су све необичнији. Општио је с људима пишући мисли у један блок — „да би сачувао психичку снагу" — затим измислио календар који се базирао на датуму његовог рођења и изјављивао да ће постати амерички диктатор.

Умро је у беди 19. јануара 1904. у Њујорку. И овом приликом успео је да запрепасти свет: његов мозак је био 26. по величини, од 107 мозгова чувених људи. Он, вероватно, не би био задовољан овим податком јер је увек желео да буде највећи и најбољи.

Д. В.

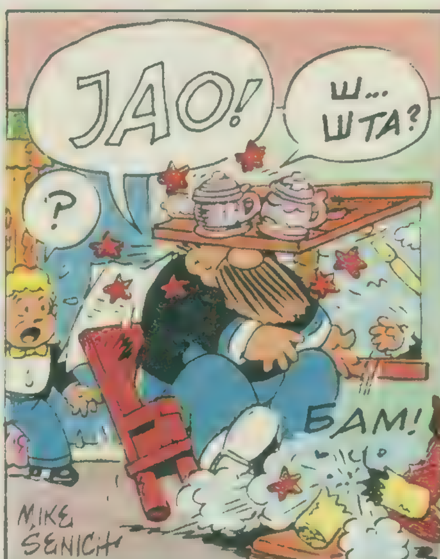

BABALU стрип

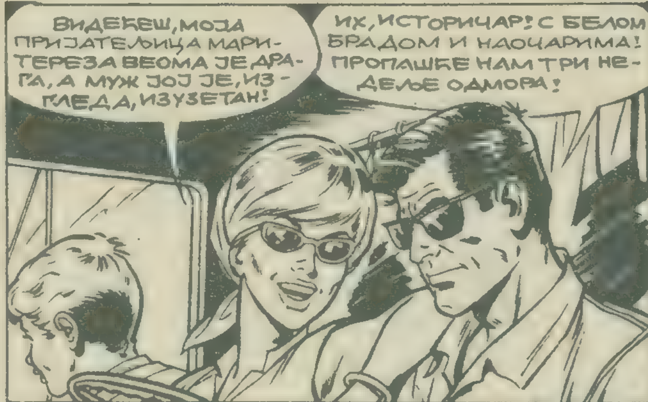

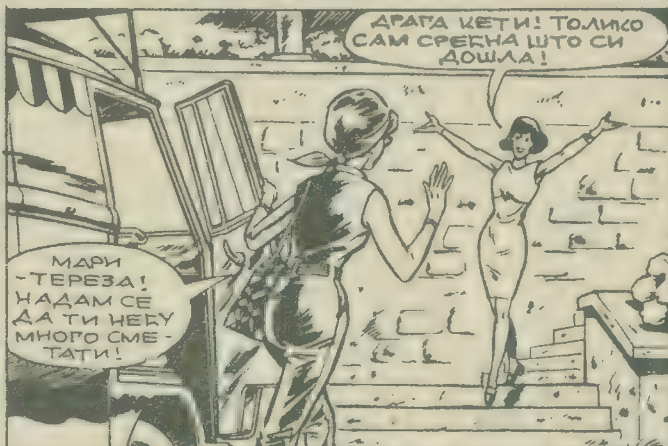
ПОТЕРА ЗА СЛИКАМА

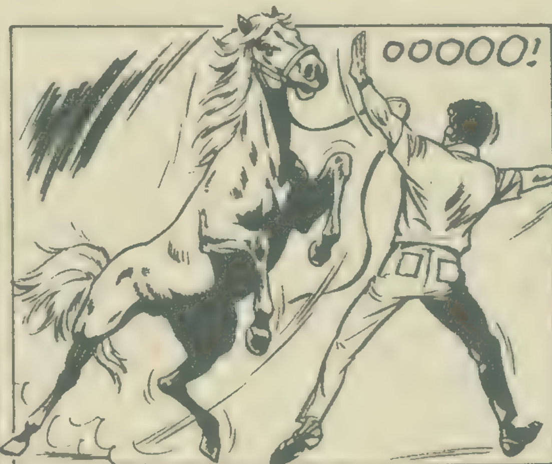

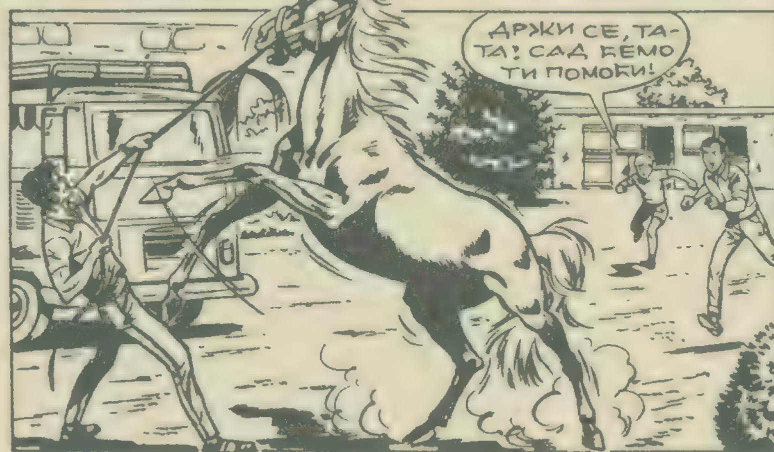

ПОТЕРА ЗА СЛИКАМА

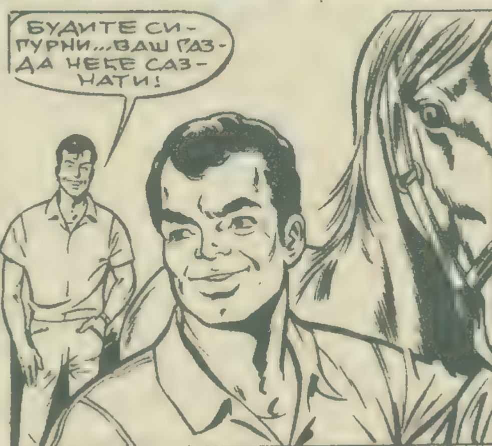

ПОТЕРА ЗА СЛИКАМА

ПОТЕРА ЗА СЛИКАМА

ПОТЕРА ЗА СЛИКАМА

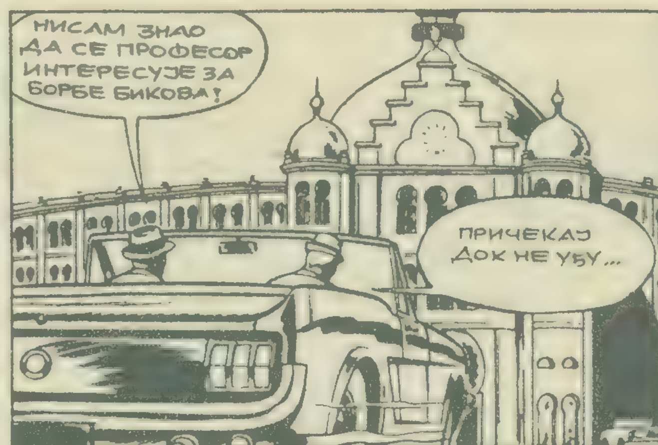

ПОТЕРА ЗА СЛИКАМА

ПОТЕРА ЗА СЛИКАМА

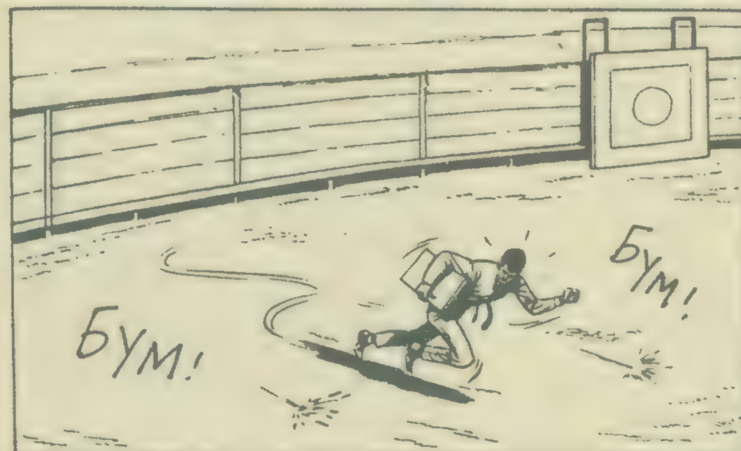
ПОТЕРА ЗА СЛИКАМА

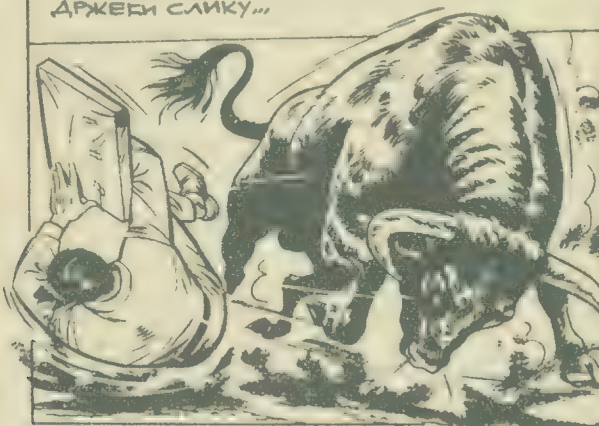

ПОТЕРА ЗА СЛИКАМА

ПОТЕРА ЗА СЛИКАМА

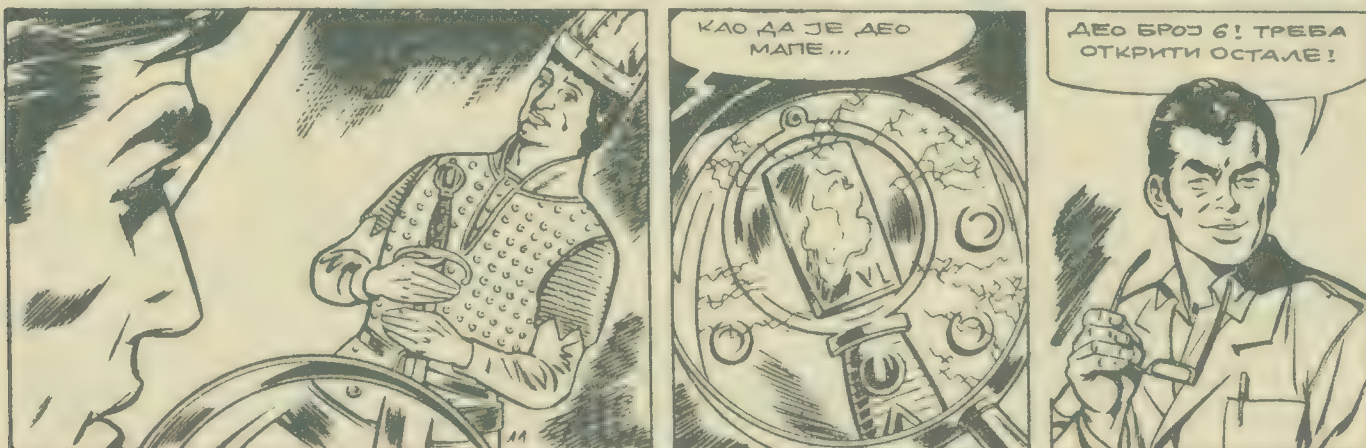

ПОТЕРА ЗА СЛИКАМА

ПОТЕРА ЗА СЛИКАМА

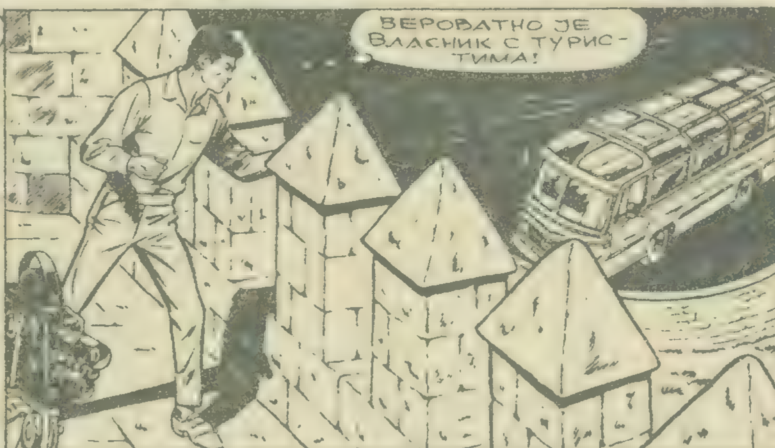

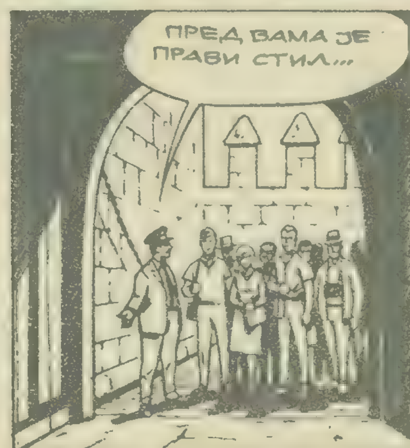

ПОТЕРА ЗА СЛИКАМА

ПОТЕРА ЗА СЛИКАМА

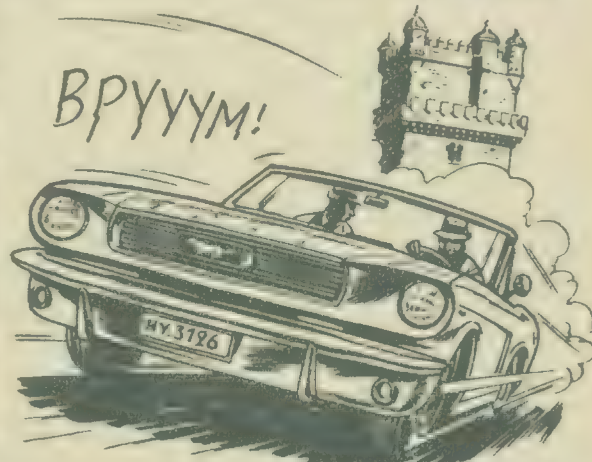

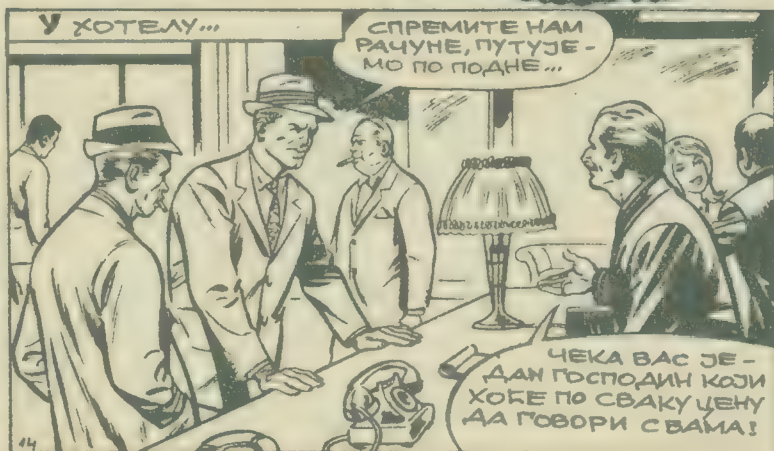

ПОТЕРА ЗА СЛИКАМА

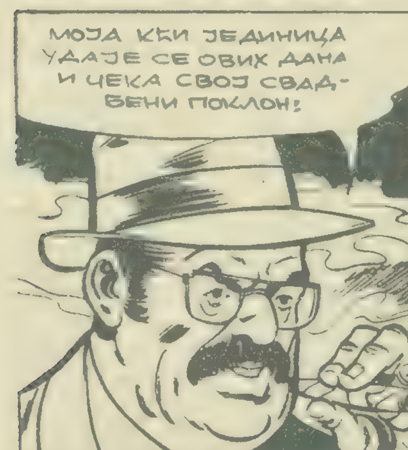

ПОТЕРА ЗА СЛИКАМА

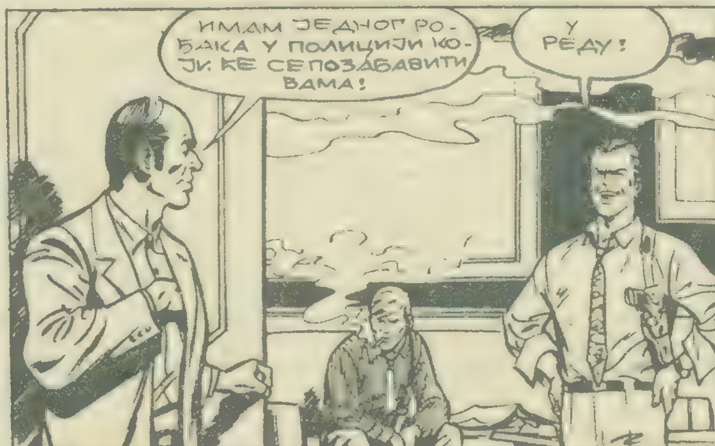

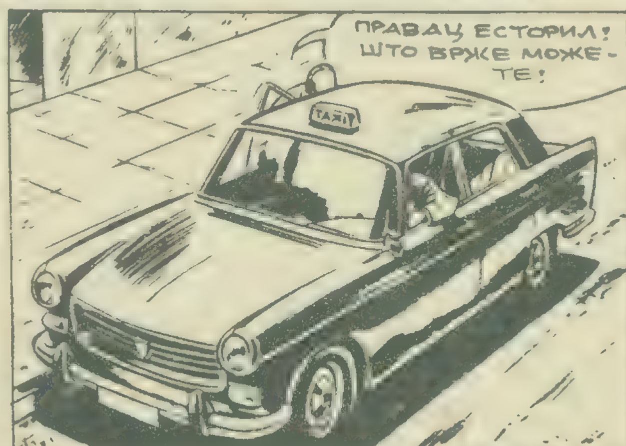

ПОТЕРА ЗА СЛИКАМА

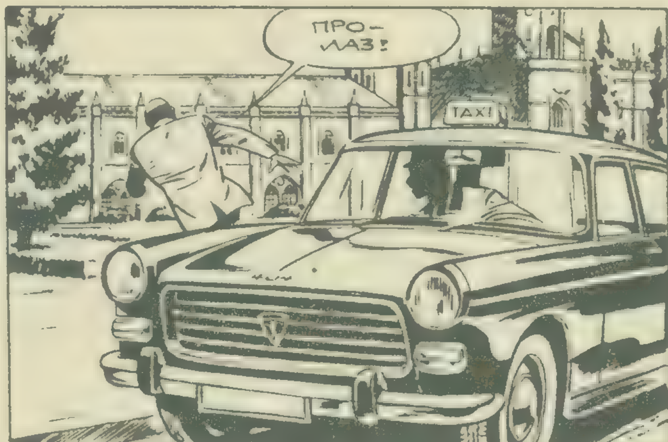

ПОТЕРА ЗА СЛИКАМА

ПОТЕРА ЗА СЛИКАМА

ПОТЕРА ЗА СЛИКАМА

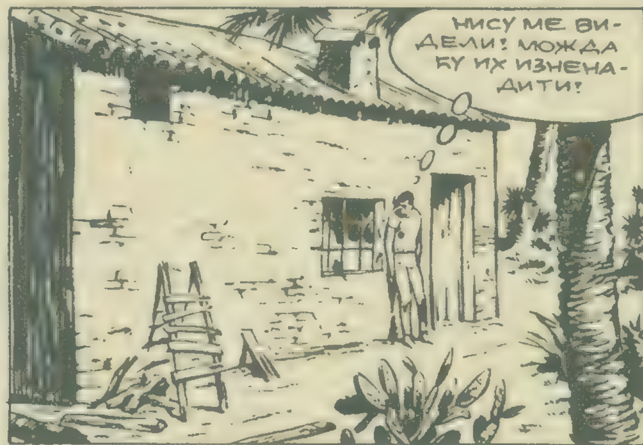

ПОТЕРА ЗА СЛИКАМА

ПОТЕРА ЗА СЛИКАМА

ПОТЕРА ЗА СЛИКАМА

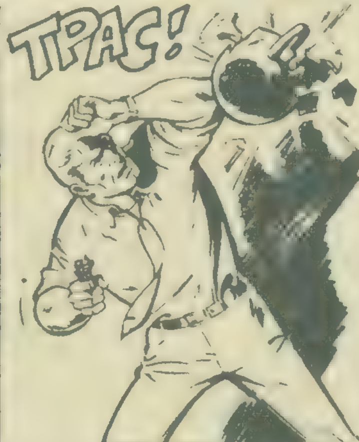

ЗА ТО ВРЕМЕ У КАМИЛИНОЈ КУЋИ...

ПОТЕРА ЗА СЛИКАМА

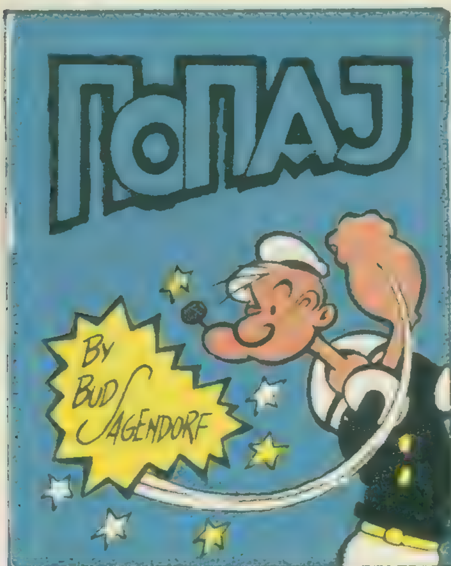

ПОПАЈ
BY BUD SAGENDORF

БИ Л' ВОЛЕО ДА ТИ УМЕСИМ НЕКАКВУ ТОРТУ?
ЈОК! ШТА ЋЕ МИ? ИМАМ ЈА СВОЈ СПАНАЋ!
СПАНАЋ

У НАШЕМ ОДНОСУ НЕ ВАЉА ТО ШТО ЈА ТЕБИ НИКАД НИСАМ ИЗИСТИНСКИ ПОТРЕБНА!
СПАНАЋ

ТИ МЕНИ УВЕК ПОМАЖЕШ... АЛ' НИКАД НЕ ТРАЖИШ МОЈУ ПОМОЋ!
!
СПАНАЋ

НИКАД МЕ НИСИ ЗАМОЛИО ДА ТИ НЕШТО УЧИНИМ!

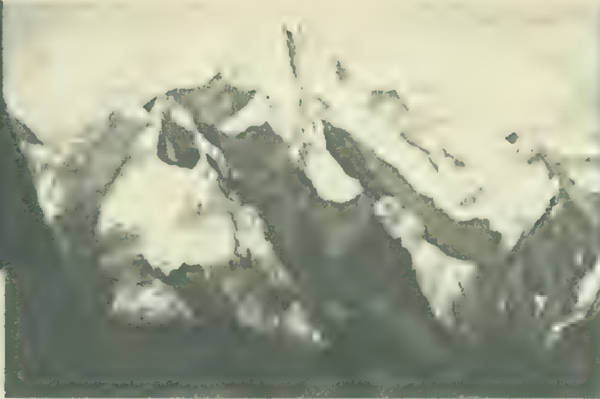

?
?
ЕВО, ОЛИВА... ПРИДРЖИ МИ ОВО!
СПАНАЋ

!
?
СПАНАЋ
ДУМ!
ТРАС!

ВИДИШ, ОЛИВИЦЕ, ДА НИСИ У ПРАВУ!

!
?
ПОТРЕБНА СИ ТИ МЕНИ... СПАНАЋ ДА МИ ПРИДРЖИШ!
СПАНАЋ
МЉАЦ

НОВО ПОГЛАВЉЕ У ИСТОРИЈИ АЛПИНИЗМА

У ЗОНИ СМ

Рејнолд Меснер и Петер Хаблер одлучили су да планински врх висок 8068 метара освоје — без боца за кисеоник и уобичајене опреме!

Почетком јула 1975. године на страницама многих светских новина осванула је вест да двојица алпиниста, Италијан Рејнолд Меснер и Аустријанац Петер Хаблер, намеравају да освоје врх Каше на Каракоруму, планинском масиву који се наставља на Хималаје. Сама по себи, ова вест не би побудила посебну пажњу, експедиције те врсте су већ одавно изгубиле свој сензационалистички карактер, да није најављивала успон на 8 068 метара висине — без маски и боца за кисеоник! О каквом је подухвату била реч лако је замислити ако се зна да је гранична висина на којој људски организам може да опстане без помоћи маске с кисеоником шест хиљада метара. Ова бројка није апсолутна: везана је искључиво за боравак у високим планинама (људима који лете авионима мора да се обезбеди прилив кисеоника већ на 4 500 метара висине) и помера се у зависности од физичке кондиције пењача.

Имајући све ово у виду, Меснер и Хаблер су се месецима припремали за овај подухват: требало је не само аклиматизовати организам на услове живота с веома разређеним ваздухом већ и стећи изванредну психичку и физичку кондицију. Као искусни пењачи, и један и други су добро знали да успех њиховог подухвата зависи великим делом и од „стања духа“ у којем се налазе. Наиме, познато је да је у спорту којим се они баве неопходно изванредно владати нервима и не губити главу ни у крајње критичним тренуцима.

Па то је самоубиство!

— Немогуће је попети се на 8 000 метара висине без маски и боца с кисеоником — тврдили су познаваоци Хималаја и људи који су имали прилике да освоје један од његових 11 највећих врхова. — **Покушати тако нешто равно је самоубиству!**

Упркос оваквим и сличним злокобним пророчанствима, Меснер и Хаблер су у зору 13. јула напустили Скарду, сеоце у срцу кашмирског масива, и у пратњи 12 носача кренули ка глечеру Балторо од којег их је делило седам дана хода. Пут их је даље водио преко 65 километара покретног леда за шта им је било потребно следећих пет дана. Предео којим су се кретали био је тако једноличан да су Меснер и Хаблер имали утисак да готово стоје у месту! Најзад, у четвртак, 24. јула после подне, стигли су до врха глечера који се налазио на 5100 метара висине. Ту су, како је планирано, подигли први логор. И један и други били су узбуђени: најзад су се нашли надомак свог циља!

Тек три дана касније пред двојицом алпиниста први пут је из магле изронио врх Каше чији су се плавичасти обриси оштро оцртавали на залазећем сунцу.

Одлучили су да му приђу северозападном страном — њоме се до тада још нико није успео на овај врх — а то је значило савладати 1 200 метара високу стену покривену ледом која, у односу на вертикалу, стоји под углом мањим од 15 степени. Пењање уз њу готово да се не разликује од пењања уз какав торањ. Наравно, то није много забринуло Меснера и Хаблера. Њима се далеко проблематичнијом учинила косина којом се стена завршавала и која је, како је изгледало, онемогућавала приступ врху.

Околности нису баш биле на њиховој страни: чак и под условом да их време послужи, а имајући у виду њихово искуство и одважност, било је потпуно неизвесно да ли ће им то поћи за руком, пре свега зато што су одлучили да сем боца за кисеоник не понесу ништа од уобичајене опреме! Све што су носили, укључујући ту и шатор, вреће за спавање, плински решо, лампу и храну, могло је да стане у њихова два ранца.

Одустати или не?

Пред смирај дана време се нагло погоршало. Магла је обавила планину, а ветар је постајао све јачи и изгледало је да никад неће престати да дува. Дани су пролазили...

Непоколебљиви, Меснер и Хаблер су стрпљиво чекали да се невреме стиша.

У ноћи 7. августа ветар се најзад смирио и на обзорју се појавио величанствени врх. Двојица алпиниста су решили да сачекају зору и онда крену. Као што су и планирали, пошли су северозападном страном.

Пењали су се зоном сенки, јер су добро знали да се пукотине у леду под дејством сунчевих зрака шире и продубљују. А то је била опасност која се није смела занемарити. Све време пратила их је грмљавина лавина од којих је планина одзвањала.

Рано поподне, на висини од 5900 метара, Меснер и Хаблер су подигли први бивак на шта их је приморала главобоља коју је одједном осетио Аустријанац. То му није било први пут: готово увек кад би се нашао на овој висини почињао је да осећа симптоме мигрене која је обично трајала три-четири часа. Међутим, сада се Меснер забринуто питао какве ће се реакције појавити кад се буду попели на висину која се сматра зоном смрти. Јер, Хаблер никада није био на висини већој од 6 700 метара.

И док је Италијан топио снег да би скувао чај, његов друг је у својој врећи стискао зубе да не би јаукао од бола који је постајао све јачи. За вечеру је једва успео да поједе комадић хлеба и попије шољу супе.

Преко ноћи, главобоља је престала. Али, сада је требало донети коначну одлуку: да ли пренебрегнути тегобе које је код Хаблера изазивала велика висина и наставити успон или се, док још има времена, вратити у логор и одустати од целог подухвата? После краћег већања одлучили су да ставе животе на коцку.

Иње на трепавицама

Када су у зору кренули даље, већ после првих 25 корака морали су да застану да се одморе. После следећих 200 на чело је прешао Хаблер и одлучио да скрену с планиране путање, свестан опасности да

МРТИ

ће их овај пут одвести можда превише десно. Меснер му није ставио никакву примедбу јер партнери у алпинизму имају неограничено поверење један у другог. Био је сигуран да ће Хаблер изабрати најбољу могућу варијанту за приступ врху.

Како је време одмицало, а сунце постајало све више, све чешће су се одваљивали блокови снега и леда и уз заглушујућу грмљавину промицали поред њих. Успон је постајао стрмији а ваздух ређи. Дисали су све теже, али су се упорно пели даље, корак по корак.

После осам часова пењања стигли су до стене, која је, како им се из логора у подножју чинило, потпуно затварала сваки приступ врху. Пролаз су морали да нађу јер нису смели да подигну бивак на маси која сваког тренутка може да се покрене а да се врате назад, у бивак I, више нису имали времена. Ноћ се брзо примицала.

Овог пута на челу је био Меснер. Пипајући пажљиво по стени и разгрћући снег, покушавао је да нађе неки процеп, пукотину, избочину, било шта за шта би могао да се ухвати. Најзад, после бескрајно дугих двадесетак минута, успео је да напипа процеп који се све више сужавао, што је више ишао ка врху. Није им преостајало ништа друго него да крену њиме.

Сантиметар по сантиметар, напредовала су двојица алпиниста, грчевито се хватајући за сваку, па и најмању, избочину у леду. Прсти су им се укочили од хладноће, иње се хватало по трепавицама. После два часа успели су да савладају стену. Убрзо су пронашли и удубљење, довољно пространо да подигну шатор и испруже се у својим врећама за спавање. Заноћили су на висини од 7 100 метара!

Дисање кроз сламку

Око поноћи почео је да пада снег и да дува ветар. До грла умотани у вреће, Меснер и Хаблер су са стрепњом ослушкивали његово урликање. Да ли ће престати да дува, или ће их сада, кад их је од циља делило непуних 900 метара, приморати да се врате?

Међутим, ускоро их је умор савладао. Сваки час су се будили, ослушкивали, гледали на сат. Па ипак, дан је већ подмакао кад су устали једва покрећући удове који као да су били од олова. На брзину су попили чај и кренули.

Дисање им је сада било крајње отежано. И један и други имали су утисак као да дишу кроз сламку чији је други крај затворен. Сваки корак по леду представљао је ужасан напор који су само снагом невероватне воље савлађивали. Меснер је касније причао:

— Тело ми је било потпуно исцрпљено, болело ме је и било ми је хладно. И мени самом било је чудно, како сам се, ипак, кретао.

С времена на време, двојица људи би с муком изговорила покоју реч, више зато да би у овој белој и леденој дивљини чули људски глас него што су осећали потребу за разговором.

Дашћући, посртали су под тежином ранаца и сопствених тела. Да одустану — нису хтели: до врха их је делило још само око 700 метара. Најзад, рано поподне успели су да га се домогну. Из очију су им потекле сузе радоснице. Истог тренутка ледиле су им се на образима. И ма колико желели да се бар један час задрже на једном од највећих планинских врхова на свету, чије име у преводу значи Скривени врх, то нису могли да учине. Свако задржавање у зони смрти могло је кобно да се заврши. Зато су само пободи заставицу у лед и кренули назад.

Силажење је било пуно замки: сваки час отварале су се пукотине или би лед почео да клизи. Па ипак, сумрак је тек почео да се хвата кад су дубоко доле угледали жути шатор на биваку II. То као да им је вратило снагу у укочене и прозебле удове. Пре него што се ноћ потпуно спустила, они су већ били у својим врећама за спавање, ужасно уморни и исцрпљени али и бескрајно срећни. Успели су!

У пролеће 1977. године Меснер и Хаблер су организовали нову експедицију, овог пута на хималајски врх Даулагири, висок 8 167 метара. Са њима су била још двојица алпиниста. Међутим, лоше време које је трајало недељама није им дозволило да напусте логор. На крају, били су приморани да одустану. Утеха им је обећање непалских власти да ће им ове године дозволити да се попну на Маунт Еверест.

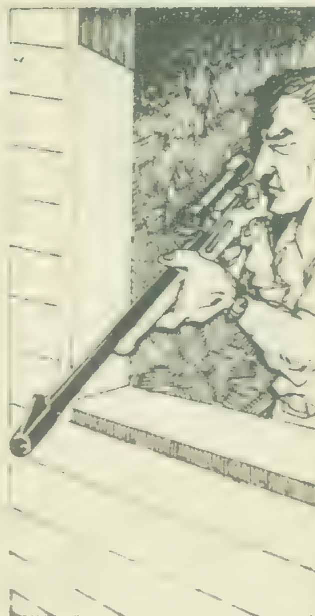
О. В.

НЕВЕРОВАТНА ПОДУДАРНОСТ

ХИЦИ ЗА ПРЕДСЕДНИКЕ

СПЛЕТ НЕОБИЧНИХ ОКОЛНОСТИ ВЕЗАНИХ ЗА СМРТ АМЕРИЧКИХ ПРЕДСЕДНИКА ЛИНКОЛНА И КЕНЕДИЈА.

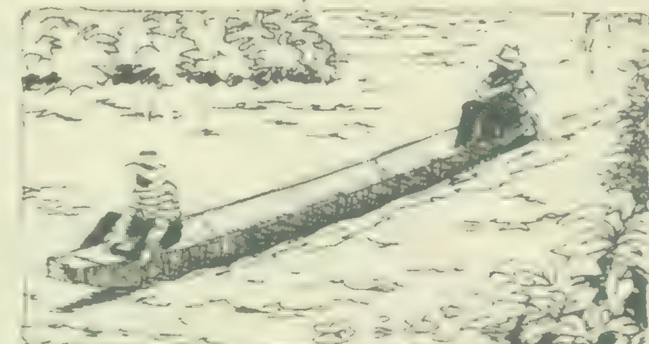
Оба председника САД, Линколн и Кенеди, бавили су се грађанским правом.
Линколн је изабран 1860, а Кенеди 1960. године.
Обојица су убијена у петак, у присуству својих жена.
Обојица су убијена хицем позади у главу.
Њихови следбеници, обојица Џонсони, били су демократе и сенатори: Ендрју Џонсон рођен је 1808, а Линдон Џонсон 1908. године.
Линколнов убица Џон Вилкес Бутс рођен је 1839, а Кенедијев убица Ли Харвеј Освалд 1939. године.
Обојица су убијена пре него што су изведени на суд.
Линколнов секретар, који се звао Кенеди, саветовао му је да не иде у позориште, Кенедијев секретар Линколн саветовао му је да не иде у Далас.

Џон Бутс је убио Линколна у позоришту и побегао да се сакрије у магацин, Освалд је из магацина убио Кенедија и побегао да се сакрије у позориште.
Имена Линколна и Кенедија писана на енглеском имају по 7 слова:
Lincoln — Kennedy.
Имена њихових следбеника Ендрју Џонсона (Andrew Johnson) и Линдона Џонсона (Lyndon Johnson) писана на енглеском, имају по 13 слова.
Имена њихових убица Бутса и Лиа писана на енглеском: John Wilkes Booth и Lee Harvey Oswald садрже по 15 слова.

ЧАМЦИ СА РЕКА ВЕНЕЦУЕЛЕ

Широким и дугим рекама Венецуеле, у којој је бензин само нешто скупљи од воде за пиће, још и данас плове дугачки и уски чамци вешто направљени од издубљеног стабла. Ове чамце користили су домороци са обала река из слива Ориноко. Када су шпански освајачи 1498. дошли у Венецуелу у време трећег Колумбовог доласка у „Западну Индију", како је Колумбо назвао новооткривени континент, дивили су се индијским чамцима. Отимајући их од домородаца, убрзо су и сами почели да се користе њима за продирање у унутрашњост земље, за транспорт војске и опљачканих добара.

За израду ових чамаца Индијанци су користили дугачко стабло веома тврдог дрвета „сасафрас". Данас се ово дрво користи и у индустрији лекова, првенствено оних који изазивају знојење.

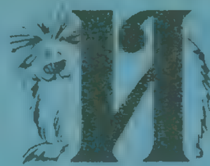
За становнике са обала венецуеланских река овај чамац има исту важност коју има коњ у многим крајевима света. Врло често представља једино транспортно средство, које повезује поједина насеља. Данас ове чамце све чешће покрећу мали ванбродски мотори који замењују веште веслаче.

У данима празника, вашара и славља још се пева стара песма:

Веслачу са реке Араука,
превези ме на обалу
другу,
прогони ме непријатељева
рука.

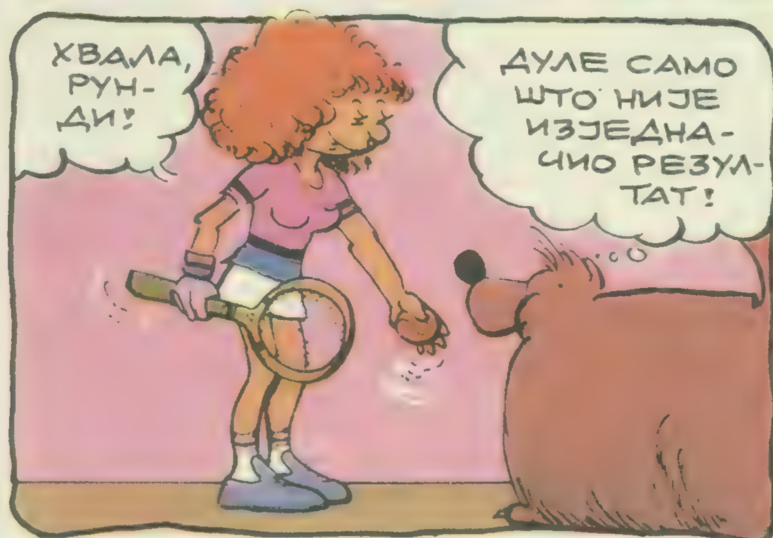
Vukojev

Р У Н Д И

ИЛ-18 ЗОВЕ ОМСК!

Капетан Арсененков имао је само две могућности: или слетети »на трбух« или »на два точка«...

Са писте аеродрома Домодедово одлепио се четворомоторни елисни-млазни ИЛ-18 број 75743. Био је 31. август 1976, тачно 11,27. Летећи на линији 211, Москва — Новокузњецк, ваздухоплов је у својој утроби носио 89 путника и 8 чланова посаде. Време — какво се само пожелети може...

Траса лета пружала се далеко од града Омска. Због тога се не треба ни чудити изненађењу дежурног на контролном торњу омског аеродрома када је у слушалицама зачуо:

— Број 75743 зове Омск! Број 75743...

Дежурни је летимице погледао на часовник — било је тачно 15,31. Па у ово време нема ниједног лета над Омском, а понајмање би то био број 75743. Ипак, брзо се снашао.

— Чујем вас, 743, чујем! Јавите се...

— Отказао нам је други мотор! Ни са првим није све у реду — јављао је глас из ИЛ-18. — **Идемо према вама. Обезбедите пријем.**

— Разумео сам, 743! — одговорио је диспечер. — **Остајемо у вези.**

Магнетофонска трака која је записивала разговор између посаде и аеродромске контроле вртела се тачно 1 час и 49 минута. Тих 109 као вечност дугих минута капетан Анатолиј Арсененков борио се за живот путника и спас летелице.

НАЛИК НА ПУЦАЊ

У току четвртог часа лета посада авиона, предвођена искусним капетаном Анатолијем Арсененковом, препустила је вођење ИЛ-18 аутоматском пилоту. До циља, Новокузњецка, није остало још много, тако да се већ повео разговор о начину како да се искористи слободно време до повратка.

И онда, када се то најмање очекивало, једноличан звук авионских мотора прекинуо је прасак налик пригушеном пуцњу. Дошао је, чинило се, од средине трупа, са стране левог крила. Истовремено, авион се приметно нагао на леву страну и почео да губи висину. Изненађена посада прво се у чуду згледала, а онда је, по обичају или дужности, прво реаговао капетан. Требало се одмах побринути за путнике, спречити евентуалну панику, јер, налагала су правила, а потврђивало искуство, немир путника изглед за спас своди на минимум. И док је Арсененков покушавао да ступи у везу са аеродромом у Омску, најближом базом од које се могла тражити помоћ, међу путнике се запутио радио-телеграфиста Ганадиј Николајев.

Изненадило га је да међу путницима влада зачуђујући мир, као да нису наслућивали опасност. Једна жена са дететом седела је крај прозора и мирно посматрала облаке што су бежали испод авиона.

— Ништа нисте приметили?, — пришао јој је радио-телеграфист.

— Ништа, а и зашто бих?! — зачудила се путница. — **Истина, учинило ми се да сам чула нешто налик на пуцањ, али ваљда тако и треба. А сад се и нагао на једну страну. Зар смо већ стигли?**

И остали, ваљда, мисле као и ова жена, за тренутак се утешио Николајев. Важно је да међу њима, бар засад, влада мир.

На левом крилу није се видео ни дим, ни ватра. Међутим, инструменти нису остављали места сумњи. Положај је био врло, врло тежак, пилот никад не сме рећи безнадежан. Лопатице турбине од распаднутог другог мотора оштетиле су и први, пробиле капотаж и забиле се у арматуру која је штитила агрегат за напајање летелице електричном енергијом. Сваког тренутка је могао избити пожар, а онда — несрећа је неизбежна. Могло се и крило одвалити. За сваки случај, посада је употребила противпожарни апарат.

И ТОЧАК У КВАРУ

До аеродрома у Омску остало је још педесетак километара наде и стрепње. На писти је све било већ спремно: била су ту и ватрогасна и санитетска кола, али и друге машине специјализоване за помоћ — при принудном атерирању. Командант је био у сталној вези са аеродромом.

У 15,55 од пилота је затражен извештај о ситуацији у авиону.

— Други мотор је размрскан с обе стране, а први је, на срећу, само оштећен - јавио се Арсененков. — **Стање међу путницима задовољавајуће.**

У 16,00 ИЛ-18 број 75743 био је над Омском. Аеродромска контрола је дозволила слетање. Међутим, као што то обично бива, несрећа никад не иде сама. До контролног торња у Омску допро је изненађујуће миран глас Анатолија Арсененкова:

— Спремни смо за приземљење. Само — не можемо да избацимо леви точак. Направићемо један круг и поново пробати.

ЗАБОРАВИ СВЕ, ОСИМ...

Летелица није направила само један круг. Осам чланова посаде са 89 путника четири пута су надлетали широки завој реке Иртиш. Узалуд. Леви трап није радио. Очигледно, лопатице распрснуте турбине пресекле су уже за избацивање точкова.

Сад је и мајка са дететом била на ивици снаге. Чврсто стегнувши малишана, унезверено се освртала. Једина мирна лица, бар на изглед, били су чланови посаде.

Капетан Анатолиј Арсененков имао је само две могућности: или слетети „на трбух", или „на два точка". Атерирање „на трбух" постало је, може се рећи, већ рутинска ствар. Међутим, „на два точка" то још нико није учинио. Бар не успешно. Ипак, на изненађење контроле у Омску, Арсененков је одлучио — на два точка.

Неко је некад израчунао да је у сложеним условима лета десет минута слетања, по психичком и физичком напрезању, равно петочасовном раду рудара. А сад услови нису били само сложени, већ — критични.

Сутон је већ почео да се хвата а над Омском још једна у низу невоља за ИЛ-18 — киша и олуја. Писта мокра, видљивост мала. Рањени авион поскакује од громогласних електричних пражњења...

Време предвиђено за спуштање се примакло. У пилотској кабини остали су само капетан и авио-механичар, тако стоји и у инструкцијама за случај принудног слетања. И искусни пилот какав је Арсененков једва успева да сачува неопходну присебност.

— Саша! — мукло се обратио авио-механичару. — **Слушај ме пажљиво и не дај да те било шта збуни. Све заборави, осим четири команде: смањити снагу мотора. Кочити. Угасити моторе и ослободити се горива. И, на крају, укључити противпожарне апарате. Само то, Саша!**

У 17,18 земља је, коначно, рекла:

— На апарату контролора лета сада су укључена сва светла. Спуштајте се право на ту светлост с долетом 150 метара. Срећно!

Чудно накривљен, авион је лагано додирнуо писту десним, неоштећеним, точком, затим легао на предње точкове и загребао земљиште поред писте левим крилом. Капетан је успешно одржавао равнотежу летелице која се застрашујуће љуљала. Користио се и левим крајњим мотором као неком врстом ослонца. Завеса изрованог земљишта остајала је за ИЛ-18.

Уздах олакшања отео се Арсененкову када се негде на средини писте, авион, уз продорну шкрипу, зауставио. Тада је, као да је то најважније, погледао да ли су сви инструменти на нули. Навика, шта ли!?

Старији стјуард је већ отворио задња врата и, видевши да је труп накренутог авиона сасвим до земље, одбацио помоћне пнеуматичне степенице. Ускоро су сви путници безбедно напустили ИЛ-18 број 75743.

А Арсененков је, као што то и приличи капетану, последњи изишао из летелице. И то на предња врата, сачекавши да особље аеродрома привуче степенице.

П. М.

ГРАДОВИ МУЗЕЈИ — ВАВИЛОН

Легенда каже да је прелепа асирска краљица Семирамида, када је освојила Вавилон, у том граду саградила необичне висеће вртове, који су, иако још ни до данас нису реконструисани, проглашени за једно од седам светских чуда.

Ипак, по свему судећи, а према записима на глиненим плочицама из чувене Вавилонске библиотеке, изгледа да ови чувени вртови и нису направљени у време Семирамиде, већ неколико стотина година касније. Њихов идејни творац био је Набукодоносор који је наредио да се ти вртови саграде у 6. веку пре нове ере и то да би удовољио жељама своје младе жене Амитис, кћерке мидијског цара. Пошто је тешко подносила страшне врућине које су владале у том делу Месопотамије, заљубљени цар је хтео да учини и немогуће: наредио је да се ту, у спарном Вавилону дочара лепота земље из које је дошла његова жена, свежина планинских предела и густих шума. Тако је усред Вавилона подигао огромну грађевину чији се кров степенасто дизао увис. А на тим заравњеним платоима који су изгледали као терасе, насута је земља, посађено дрвеће са огромним крошњама, засађено најмирисније цвеће... а рајске птице су населиле ту башту која је деловала фасцинирајуће, као оаза живота у непрегледној и усијаној пустињи.

Ови вртови су само једна од грађевина која је направљена у Вавилону, граду чија историја датира од четвртог миленијума пре нове ере, када су га основали Сумери и назвали Баб Или, што у преводу значи — Врата за богове. Највећи процват доживео је за време владавине освајача и законодавца Хамурабија (од 1792. до 1750. године пре нове ере). Тада је тај град, који је лежао на обалама Еуфрата, био опкољен са три висока бедема правоугаоне основе: два су била дебела 7,80 метара и 7 метара, а један 3,30 метара. Изгледа да су те зидине својом чврстином мамиле освајаче, који су желели да на њима докажу своју снагу, па је тако 689. године у град упао асирски краљ Сенахериб и потпуно га разрушио. А да не би остао никакав траг од овог древног утврђења, краљ је наредио да се на реци Еуфрат подигне брана, вода заустави и поплави све рушевине. Вавилон је био збрисан са лица земље, али га је, осам година касније, син овог освајача — Асархадон, поново саградио на истом месту, да би га 648. године пре нове ере — поново разрушио његов син Асур банипал.

Оснивач калдејске династије Набополастар га поново изграђује, а у време своје владавине (од 605. до 562. године пре нове ере), Набукодоносор претвара Вавилон у величанствену престоницу. Али, од мноштва грађевина и храмова — које су тада прављене од опеке, ређе од камена — данас је остало мало трагова. Јер, нови освајачи смењивали су се у овом граду (персијски краљ Кир, Александар Македонски...), да би за време династије Сасанида, у 3. веку, од Вавилона остале само рушевине.

Ископавања немачког археолога Колдвеја (1899—1917. године) дала су драгоцене налазе и готово у потпуности потврдила сведочења античких писаца Херодота, Ктесијаса и других о некадашњој величини и снази Вавилона и потврдиле приче које су се до тада сматрале претераним.

Тако данас Вавилон, који се налази 90 километара јужно од Багдада, главног града Ирака, представља праву атракцију за туристе. Додуше, све грађевине у њему нису реконструисане — јер је тај посао грандиозан — али је зато на самом улазу постављен план његовог некадашњег изгледа, а на рушевинама храмова налазе се табле са исписаним њиховим називима, као и имена освајача у чије су време биле направљене.

На први поглед, посетилац овде може да се разочара, јер му изгледа као да је залутао међу гомиле рушевина и да су од остатака замишљених палата остале само хрпе песка и прашине. Ипак, није све тако!

Средином града у рушевинама и данас се протеже главна улица — Улица процесије — која је делимично асфалтирана. Тај асфалт стар је 26 векова, али је и поред тога успео да се очува и до данашњих дана! Рецепт за његово справљање још није откривен, мада су рестауратори покушали да га направе: асфалт су мешали са цементом, као везивним материјалом, али се и поред све савремене технологије, одмах истопио на сунцу, на температури која некад прелази и 50. подеок Целзијусове скале.

Ипак, рестауратори су успели да направе огромну капију богиње Иштар, која се налазила на самом улазу у град. Јер, одмах после открића археолога Колдвеја, оригинална капија је пренета у Берлински музеј, где и данас представља један од експоната највеће вредности.

Ирачка влада покушава да рестауира и чувену Вавилонску кулу, зигурат, високу 91 метар, која се налазила у средини града, а састојала се из седам „кутија" поређаних једна на другу, и то мања на већу, на чијем се самом врху налазио храм бога Сунца. За сада, овај зигурат може се видети само као макета, постављена у музеју, непосредно поред улаза у Вавилон.

Ипак, иако више у овом граду нема оних храмова, зигурата, Семирамидиних висећих вртова... један „експонат" успео је да одоли зубу времена. То је Вавилонски лав, симбол снаге некадашњег града, направљен од смеђег камена. Додуше, недостаје му део главе, али се јасно види да је шапама притиснуо тело неког човека који се немоћан склупчао испод његових ногу. Право је чудо како је овај лав остао у Вавилону, јер су следбеници „културног империјализма" све драгоцености из овог града пренели у музеје Берлина, Лондона, Париза... Да није тако, њихови музеји остали би пусти — огорчено говоре људи који већ деценијама мукотрпно покушавају да реконструишу Вавилон.

Б. Ј.

РЕКОНСТРУИСАНИ ВАВИЛОН МОЖЕ СЕ ВИДЕТИ САМО КАО МАКЕТА У МУЗЕЈУ, НА САМОМ УЛАЗУ У ГРАД

АСФАЛТ СТАР 26 ВЕКОВА. ЊЕГОВИ ОСТАЦИ ЈОШ СЕ МОГУ ВИДЕТИ ДУЖ УЛИЦЕ ПРОЦЕСИЈЕ

МНОГЕ ГРАЂЕВИНЕ БИЛЕ СУ УКРАШЕНЕ ФРИЗОВИМА ОД ОБОЈЕНЕ ГЛЕЂОСАНЕ ОПЕКЕ

ВРАТА ЗА БОГОВЕ

КАПИЈА БОГИЊЕ ИШТАР ВИСОКА ЈЕ 14,30 МЕТАРА, А ОРИГИНАЛ СЕ НАЛАЗИ У БЕРЛИНСКОМ МУЗЕЈУ

ВАВИЛОН САДА: ПРЕМА ЗАПИСИМА, СВЕ ГРАЂЕВИНЕ СУ БИЛЕ НАПРАВЉЕНЕ ОД НЕПЕЧЕНЕ ГЛИНЕ

ОВО ЈЕ ОСТАЛО ОД НЕКАДАШЊИХ ВИСЕЋИХ СЕМИРАМИДИНИХ ВРТОВА

БИК ЈЕ БИО СВЕТА ЖИВОТИЊА БОГА ОЛУЈЕ АДАДА, А ЊЕГОВО ОБЛИЧЈЕ ПОСТАВЉЕНО ЈЕ НА МНОГЕ ХРАМОВЕ

ЛИБЕРТАС

Састав ЛИБЕРТАС, из Дубровника, тренутно се налази у врху популарности и то није случајно. Чланови ове групе поседују необичне гласовне квалитете, а мелодије које изводе пуне су ритма и блиске медитеранском мелосу. Специфичан глас вокалног солисте Миле Хрнића даје посебну боју овој музички обдареној групи. Године 1975. дебитовали су на сплитском фестивалу и сви смо тада радо слушали њихову песму »Моја Ане броји дане“, а „Мила мајко, иде брод“ била је једна од најчешће извођених композиција на нашим радио-станицама са СПЛИТА 77.

Ове године освојили су треће место на вечери забавних мелодија у Сплиту. Певали су „Носталгију“ Теа Трумбића и многи су им још пре проглашења победника, с правом, предвиђали прво место. Али, ако нису освојили прву награду, сигурно је да ће „Носталгија“ бити најслушанија композиција овог лета.

ПЕСМА НЕДЕЉЕ

НОСТАЛГИЈА

Музика и текст: Тео Трумбић
Изводи: ЛИБЕРТАС

Ноћас ће, мајко, плакат гитара
а моје мисли нашем крају поћи,
кад звијезде гасну буди се нада»
са новим јутром бол ће можда проћи.

Под овим небом што нуди снове
и гдје за срећом срце дуго лута,
очи су нашле скривену стазу,
али за душу моју нема пута.

Носталгија, носталгија,
носталгија — то је бол, то је бол
и чежња срца мог.

Тужна су писма к'о јутра ова,
али у срцу мом живи нада
да ћу још једном у смирај дана
слушати пјесму звона мога града.

Бесане ноћи, далека пјесма
уз неки осмјех што га нисам хтио
сутра ћу, мајко, у крилу твоме
признати све што одавно сам хтио.

Носталгија, носталгија ...

НОВЕ ПЛОЧЕ

ГОРДИ

Албум београдске групе ГОРДИ под називом „Човек“ једно је од пријатних дискографских изненађења у нас. Састав ГОРДИ, састављен од одличних музичара, на најбољем је путу да овом плочом свима докаже да садашња криза поп-сцене нашег главног града није и трајна.

СОД

У већ опробаном комерцијалном стилу Енес Бајрамовић са својим саставом СОД и овом малом плочом наставља започет пут — стварања музике која не замара. На плочи су две композиције, и то на А страни „Семафор“, а на Б песма „Ја и моја мала“.

ЏОН ТРАВОЛТА (JOHN TRAVOLTA)

Када се један глумац или певач у Америци са својом фотографијом појави на насловној страни часописа „Time«, онда будите сигурни да је успео. Слика ЏОНА ТРАВОЛТЕ појавила се на насловној страни овог угледног листа 3. априла 1978. године. Тог тренутка свима је било јасно: Џон Траволта је постао суперстар.

Ово име није непознато ни нашим читаоцима. Играо је главну улогу у филмском бестселеру „Грозница суботње ноћи“ (»Saturday Night Fever«). За оне који су видели овај филм, Траволта није само лепо лице већ је и талентовани глумац у коме се крије она, на први поглед, невидљива али веома значајна нит која једног глумца издваја од осталих звезда. Он има у себи нешто непоновљиво, захваљујући чему су успели и Роберт де Ниро, Ал Пачино, Дастин Хофман и многи други великани филма пре њих. Због тога га већ сада називају Џемсом Дином данашње генерације.

Џон Траволта је одрастао у Енглвуду (држава Њу Џерси), у Сједињеним Америчким Државама. Отац му је био полупрофесионални фудбалер и кошаркаш, док му се мајка бавила певањем. Траволтина браћа и сестре (има их петоро) такође су у шоу-бизнису. Прву подршку Џон је добио од своје мајке. Она га је још као малог, када је изјавио да жели да буде глумац, потпуно разумела да би му касније својим искуством и саветима била од велике помоћи. Као деветогодишњак добија једну комичну улогу у неком дечијем позоришту. Упоредо са школом, похађао је часове играња. Када је напунио 16 година напустио је родни град и отишао код своје сестре Ен у Њујорк. Тамо је добио неколико мањих филмских улога што је било недовољно за живот па се запослио као фото-модел. Две године касније снима филм са Оливијом Њутн Џон, а потом добија мање улоге у неколико филмова. Прву главну улогу игра у филму „Дечак у пластичном балону“ The Boy in the Plastic Bubble«) после кога долази већ толико рекламиран филм „Грозница суботње вечери“ са изврсном глумом и изванредном музиком.

Поред филмске, Траволта остварује и веома успешну певачку каријеру. У Сједињеним Америчким Државама изишле су му три албума, док су му се мале плоче нашле у конкуренцији десет најпопуларнијих. Недавно се појавио и његов први сингл у Европи, композиција „Кад год сам далеко од тебе“ (Whenever I'm Away from You«) која обећава да ће постати велики хит.

ТЕЛЕВИЗИЈА (TELEVISION)

ТЕЛЕВИЗИЈА је назив америчке групе која се прикључила енглеском новом таласу, како данас називају панк-музику. У Европи су веома популарни док су у Сједињеним Америчким Државама готово непознати. У групи тренутно свирају бубњар Били Фика (Billy Ficca), басиста је Фред Смит (Fred Smith), први гитариста Ричард Лојд (Richard Loyd), а шеф оснивач, композитор и певач је Том Верлејн (Tom Verlaine). У овој постави група наступа још од 1974. године. Пре тога Том је свирао у групи НЕОНСКИ ДЕЧАЦИ (NEON BOYS) заједно са својим школским другом Ричардом Хелом (Richard Hell) који је, такође, данас веома познат музичар.

ТЕЛЕВИЗИЈА је, свирајући са Пати Смит по њујоршким клубовима, имала доста успеха. Тада су се у музичким часописима појавили и први написи који су их представљали као најперспективније музичаре Њујорка. После снимљене мале плоче за групу су се заинтересовали енглески музички критичари, а Брајан Иноу, познати музичар (свирао у саставу РОКСИ МЈУЗИК — (ROXY MUSIC) путује у Њујорк како би им помогао да сниме велику плочу. На жалост, ова сарадња није донела успех јер међусобно никако нису могли идејно да се усагласе. Тек 1977. издају свој деби-албум »Marquee Moon«. После ове плоче критичари их сврставају у ред најбољих група новог таласа. Уследила је успешна турнеја по Европи и када су сви очекивали да другим албумом потврде реноме, дошло је велико разочарење. Други албум „Авантура" („Adventure«) није био успешан као први, тако да су критике биле поражавајуће. Највише им се замерало што нису имали храбрости да наставе оно што су започели. Овај албум је био само бледа копија првог, без нових идеја, што је недавно шеф групе Том Верлејн покушао да објасни овако: „Плочу смо урадили после наговарања продуцената. Знали смо да немамо довољно доброг материјала, али смо ипак покушали. Потпуно се слажем с већином критичких примедби. Наш следећи албум који је у припреми биће право ремек-дело. Ускоро ће се сви уверити у то."

РОД СТЈУАРТ (ROD STEWART)

РОД СТЈУАРТ је певач кога и не треба представити: он већ неколико година постиже све већи успех. Последња плоча »Foot Loose and Francy Free« (чији наслов у слободном преводу значи „Опет слободан", а односи се на раскид везе са Брит Екланд) надмашила је све претходне. Иако је изашла 1977. године, она се још налази високо на топ-листама широм света.

Род Стјуарт има сада нову, седмочлану групу, о којој каже: „Музички, ова група је супериронија од свих других састава с којима сам досад радио. Звук који постижемо је онај који смо ми у ФЕЈСИЗИМА ((FACES) толико желели а никада нисмо успели да остваримо. То је чврст ритам, зачињен ритам-гитарама и клавиром. На жалост, постоји једна ствар коју ова нова група нема, а то је пријатељство које је владало у ФЕЈСИЗИМА. Нарочито ми недостаје Рон Вуд који је сада са СТОУНСИМА, јер сам са њим био нераздвојан пријатељ."

На критике које у последње време стижу на његов рачун из Енглеске и у којима се осуђује његов начин живота и сматра да га је новац толико изопачио да је прекинуо онај додир који је раније постојао између њега и његове публике, Род одговара: „Не знам зашто ме толико нападају. Просто се такмиче ко ће више да ме оцрни. Ја једноставно правим музику коју волим. Исто овако сам певао и пре 10 година, само што тада нико није желео да ме слуша. Нисам ја крив што ми се плоче продају у тако великим тиражима. Када сам почео да певам, живео сам у оскудици, јер потичем из радничке породице која није могла да ми пружи никакав луксуз. Све ово што сам стекао, постигао сам својим радом и зато ме не интересују злонамерне критике.

О својим плановима Род каже: „Радим на снимању нове плоче која треба да изиђе крајем лета. Са овом групом покушаћу нешто ново и знатно сложеније, јер мислим да је ово што смо до сада радили сувише једноставно и не дозвољава да ова велика група дође до пуног израјажа."

Читаоци јављају

ВЕСТИ ИЗ КИЧЕВА

Званично у Македонији никад није прављена листа најбољих гитариста, али судећи по реаговању публике, СЛАВЧЕ КОСТЕВСКИ је далеко испред осталих рок-музичара и може чак да конкурише и Владимиру Стефановићу из групе ЛЕБ И СОЛ. Славче Костевски је у Кичеву основао групу ЉУБАВНО ПИСМО од које сви очекују добру музику.

Мирко Пејчиновић
из Скопља
(хонорар 100 дин.)

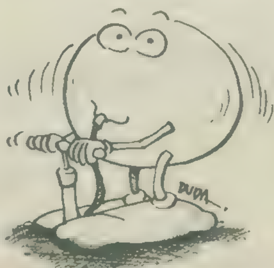
БЕРЗА ПЛОЧА

Молим читаоце „Политикиног забавника" који посједују плоче Драгана Стојнића и желе да их продају да ми се јаве.

Ибрахим Берберац
Згони 2/д
79000 Мостар

Купујем добро очувану плочу »Pilgrimage« групе WISHBONE ASH. Цена по договору.

Ратко Раца
Цона Кенедија 22 — 9/II
11070 Нови Београд

БОБ МАРЛИ И ВЕЈЛЕРСИ (BOB MARLEY AND THE WAILERS)

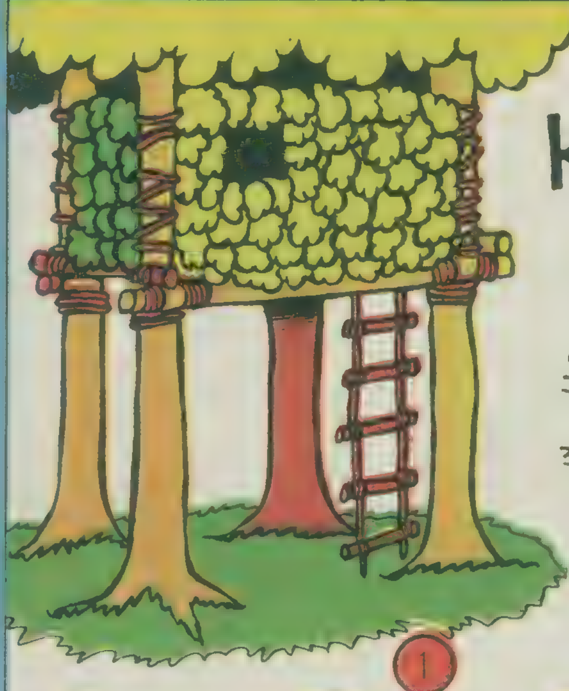
У свету најпопуларнији представници реге-музике данас су свакако ВОВ МАРЛИ И ВЕЈЛЕРСИ који су успешно сјединили своју народну музику са класичним роком. На тај начин добили су једну потпуно нову врсту музике која у себи садржи неодољив ритам и заиста је оригинална. Ова музика са Карипских острва и раније је представљана европској публици али није била прихваћена, све док се није појавио Боб Марли.

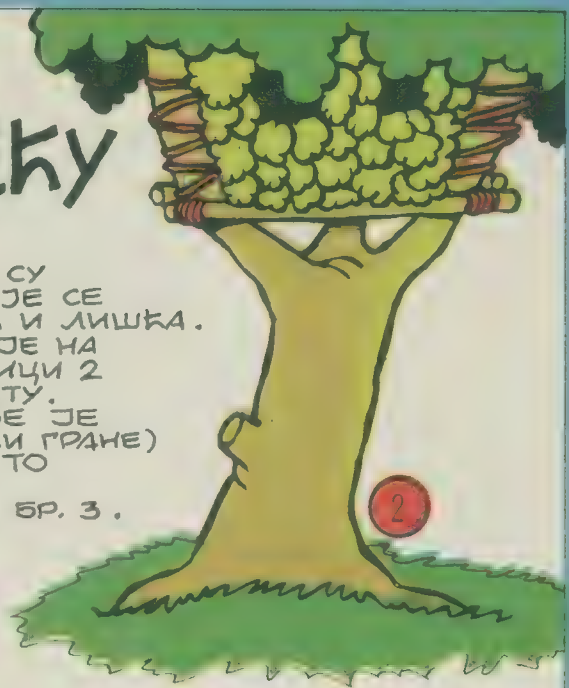
Овај талентовани музичар почео је своју каријеру 1962. године када је на Јамајци снимио свој први сингл. Касније постиже огроман успех на острву, али тек 1973, када се енглеска компанија за израду плоча »Island«, заинтересовала за њих, Боб Марли и Вејлерси су нашли пут до европске публике. Одржали су неколико мање успелих турнеја и издали велику плочу „Горети" (»Burnin'«). На плочи се налазила Марлијева песма „Убио сам шерифа" (»I Shot the Sheriff«), која је, у другом аранжману, постала велики хит Ерика Клептона. Следећа плоча „Красан ужас" (»Natty Dread«), издата 1975, била је прекретница, јер је постигла огроман успех. Са те плоче скинут је и познати хит „Нема жене нема плакања" (»No Women No Cry«). После ове плоче група се сврстала међу најпопуларније у свету па су уследиле тријумфалне турнеје по Европи и Америци. Издата је и плоча „Боб Марли и Вејлерси уживо" (»Bob Marley and the Wailers Live«), једна од најбољих плоча снимљених уживо.

Децембра 1976. године на Воб Марлија је покушан атентат. На срећу, мада је на њега пуцано из близине није задобио теже повреде. Марли се после овога прилично повукао, извесно време није радио и тек 1977. изишла је дуго припремана плоча „Излазак" (»Exodus«), сигурно једна од његових најбољих.

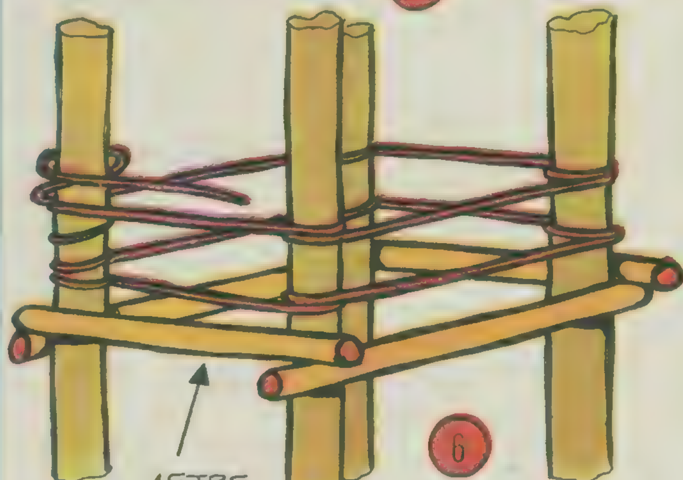
Пре извесног времена појавила се најновија плоча „Каја" (»Kaya«) која је, још једном, потврдила квалитет ове групе. Издали су и нови сингл, на коме се налазе песме „Задовољи моју душу" (»Satisfy My Soul«) i „Смеши се, Јамајка" (»Smile Jamaica«). Група се тренутно налази на турнеји по Европи после које путује у Америку.

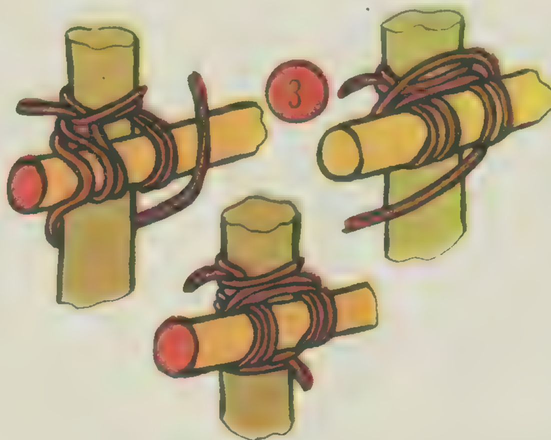
КУЋИЦЕ НА ДРВЕЋУ

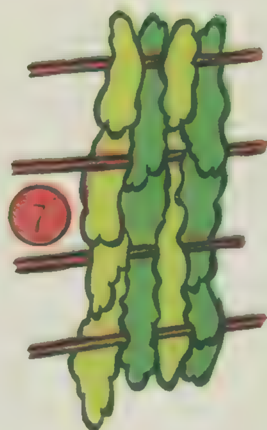

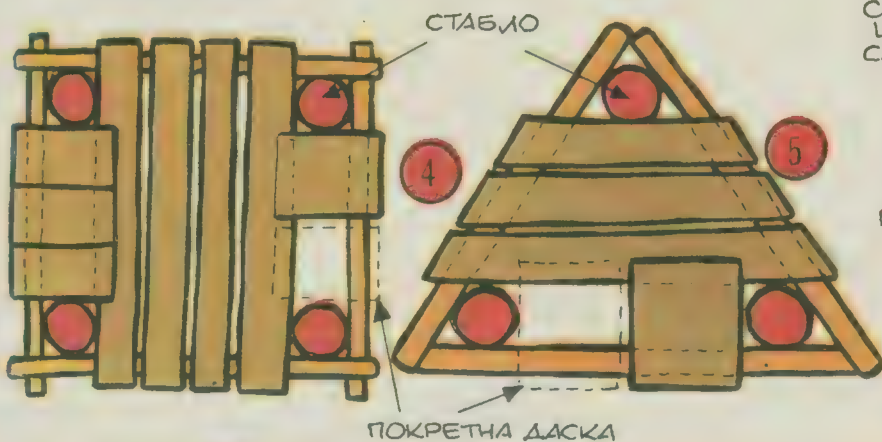
На сликама 1 и 2 приказана су два типа кућица на дрвећу које се праве од летви, дасака, канапа и лишћа. Кућица на слици 1 изграђена је на четири дрвета а кућица на слици 2 је на једном разгранатом дрвету. У оба случаја начин изградње је исти. Најпре се за стабла (или гране) завежу летве-носачи пода, и то конопцем, као што је редом приказано на сличицама бр. 3. Затим се за летве укуцају даске пода — на слици 4 је план пода за прву кућицу...

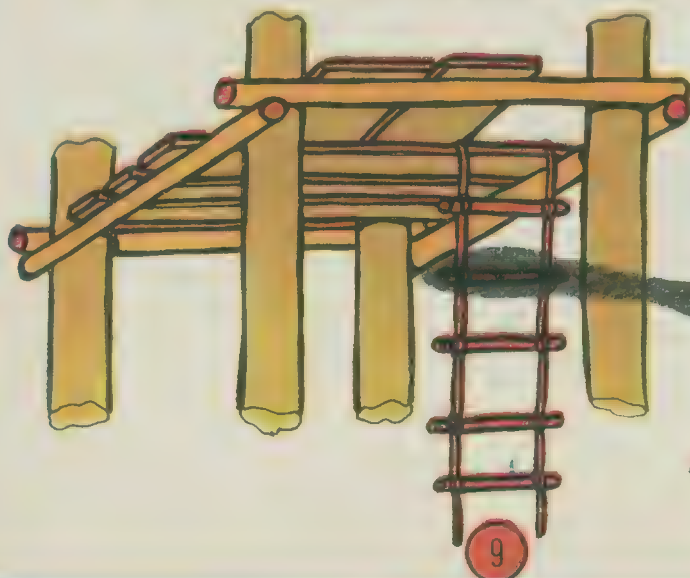

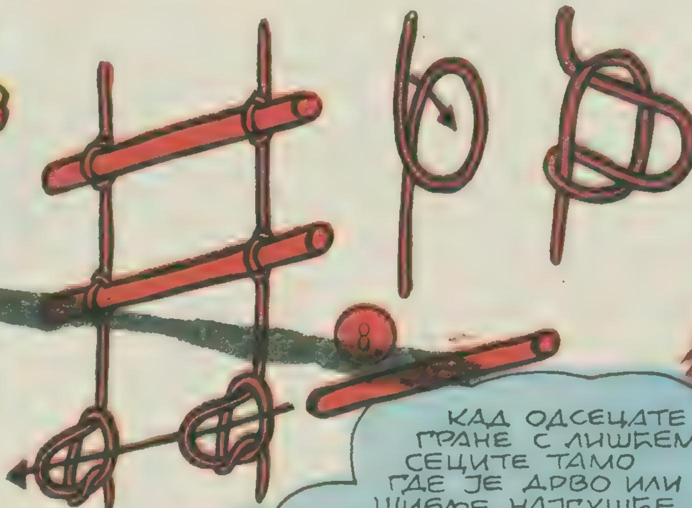

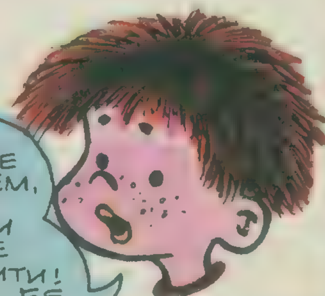

... а на сл. 5 план пода за другу кућицу. Као што се види на слици, једну даску (означено је цртицама) не смете закуцати, већ само прислонити, да би се на том месту могло ући. Тање уже или јак канап затим омотајте око дрвета (сл. 6) па провлачите гране с лишћем (сл.7). У лишћу оставите отвор за прозор. Да бисте се попели у кућицу, потребне су вам лествице. Како се лествице праве од летвица и канапа види се на слици 8. Готов под са улазом и лествицама види се на слици 9.

На милост Пацифика

— Ако изустиш само једну реч, бићеш мртав!

Чувши ово, Вилијам Блај, капетан „Баунтија", који је тог тренутка био у кревету, подигао је поглед. Изнад њега су стајали његов заменик Флечер Кристијан и још тројица из посаде. Кристијан је био наоружан кратким морнарским мачем, а остали мушкетама (старинским пушкама) и бајонетима. Ово се догодило пред зору 28. априла 1789.

— Дижи га, свежи му руке на леђа и изведи га на палубу — грубо је наредио Кристијан.

Неколико минута касније, Блај је био изгуран из кабине.

Док је, посрћући, излазио на светлост дана који се тек рађао, викнуо је бесно:

— Шта треба да значи ова Ваша окрутност, Кристијане?

Уместо одговора, једногласно су му запретили да ће бити згажен и да ће му смрвити лобању ако не буде ћутао.

Блај је збуњено посматрао шта се догађа. Један помоћни чамац спуштен је у воду и у њега су се журно укрцали људи који нису били умешани у побуну. Међу њима је био и Семјуел, бродски чиновник коме су дозволили да понесе извесну количину хлеба, мало вина и рума, квадрант и компас. Одлучно је одбијен његов захтев да узме мапе, часовник и секстант. Једном бродском механичару и двојици столара наређено је да, против своје воље, остану на броду.

У међувремену, Кристијан је пришао Блају:

— Хајдете, капетане. Ваши официри и људи су већ укрцани. И Ви морате с њима.

— Је ли то захвалност

НИЈЕДНА ПОБУНА У ИСТОРИЈИ МОРЕПЛОВСТВА НИЈЕ ПОЗНАТА КАО ПОБУНА НА БРОДУ »БАУНТИ« КОЈИМ ЈЕ КОМАНДОВАО СТРОГИ И БЕСКОМПРОМИСНИ КАПЕТАН БЛАЈ.

за све што сам учинио за Вас? — рече Блај хладно.

— Ово је пакао, капетане Блај, ово је пакао! — викао је Кристијан, тресући се од узбуђења. — Силазите у чамац!

Заорио се грохотан смех побуњеника који су, осамнаесторици људи у чамцу дугачком свега седам метара, бацали комаде свињетине и неколико сечива, да би их затим одгурнули у неизвесност. Тако су ови остали сами на бескрајном океану.

УГЛЕД

Истина о догађајима који су довели до ове чувене побуне, врло је спорна. Много се нагађало и препричавало, али је већ сасвим извесно да ће неки кључни детаљи остати заувек тајна. Ни филмови, који су на ову тему снимани у Холивуду, не говоре праву истину. Капетан Блај је представљен као садиста и монструм, што он, изгледа, ипак није био.

Рођен 1754, свет је опловио у периоду између 1772. и 1774, као кормилар на броду чувеног капетана Кука. Брзо је стекао углед првокласног навигатора.

Године 1789. кренуо је на пут као капетан брода „Баунти". Наложено му је да са Тахитија донесе саднице хлебног дрвета у Британску Западну Индију. „Хлебоносни Блај", како су га назвали, био је темпераментан човек који је прилично строго поступао с посадом, али је то, за оно време, била особина свих поморских старешина. Побуну на броду „Баунти" није проузроковала његова строгост већ шестомесечни боравак на Тахитију.

По доласку на Тахити, посада је морала да сачека да изданци хлебног дрвета довољно нарасту да би могли да буду расађени у саксије и натоварени на брод. А Тахити је, као што је познато, тропски рај. Посада је уживала у обиљу и безбрижном животу међу пријатељски расположеним домороцима и њиховим дивним женама.

Нема сумње да се, у оваквој ситуацији, огађена посада, још теже мирила с Блајовим инсистирањем на слепој послушности. То, свакако, мора да је личило на земаљски пакао, после тахићанског раја... Тачно је и то да су односи између њега и Флечера Кристијана били прилично затегнути. Кристијан се, касније, клео да се Блај животињски односио према њему. Међутим, и Кристијан је био један од оних који су жудели за Тахитијем. Помишљао је да побегне, али му се изненада указала прилика да се удружи с истомишљеницима и преузме команду и брод. Тако су се вратили на Тахити.

Касније су неки од њих отпловили на острво Питкерн, где им потомство и данас живи.

У међувремену, Блај и остали окончали су једно од најдужих путовања у историји морепловства. После пловидбе која је трајала скоро три месеца, за које време су прешли 3618 миља — сврађајући узгред само на понеко острво ради хране — стигли су у Тимор, на обали Јаве.

По повратку у Енглеску, Блај је проглашен херојем. Али, његовим авантурама и невољама још није био крај.

У почетку је све ишло добро. Још једном је пловио до Јужних мора ради хлебног дрвета. Овог пута без побуне. Затим је 1797. командовао ратним бродом „Дајректор" у бици код Кемпердауна и допринео поразу Холанђана. Исте те године доживео је још једну побуну. Реч је о побуни флоте која је захтевала боље животне услове морнара. Блај је показао велику храброст у овој опасној ситуацији, када су га његови људи поново оставили на пучини у још мањем чамцу.

НЕКИ ОД ПОБУЊЕНИКА, КОЈИ СУ ОСТАЛИ НА ТАХИТИЈУ, БИЛИ СУ ПОХВАТАНИ КАД ЈЕ ТАМО СВРАТИО БРОД КРАЉЕВСКЕ МОРНАРИЦЕ. ИЗВЕДЕНИ СУ ПРЕД БРИТАНСКИ СУД КОЈИ ЈЕ ТРОЈИЦИ ИЗРЕКАО СМРТНЕ КАЗНЕ.

ПОСЛЕДЊА ПОБУНА

У бици код Копенхагена, 1801, Блај је командовао ратним бродом „Глетон" и примио личну захвалност чувеног лорда Нелзона.

У далекој Аустралији Блај је био именован за главног капетана и гувернера Новог Јужног Велса, али се испоставило да је то био погрешан избор. Његови цивилни и војни саветници никако нису прихватали његову надменост и оштрину. Сем тога, био је врло непопуларан, јер се успешно носио с незаконитом трговином алкохолом. Јануара 1808. године избила је трећа, и последња, побуна против Блаја. Мајор Џорџ Џонстон га је свргнуо с положаја гувернера и затворио. Блај је провео у затвору две дуге и тешке године.

Ова необична прича ипак, за Блаја, има срећан крај. Он је ослобођен и враћен у Енглеску, где је његов противник, мајор Џонстон, касније био отпуштен из армије. Блај је постао адмирал. Умро је 1817.

Д. В.

ЧУВЕНЕ ШЕСТОРКЕ

Медведица Окта из лајпцишког зоолошког врта добила је прве младунце када је напунила пет година. Било је то 1953. године. Од тада је годишње доносила на свет и по четворо младих, што је прилично ретка појава јер медведице добијају обично двоје до троје младих. Остала је без принове једино 1972. и 1974. године и то због тога што је тих година била без мужјака. Међутим, 1964 године премашила је својим породом сва очекивања — добила је шесторке што до тада, наводно, није забележено. Првих неколико недеља младунци су потпуно слепи и излазе са мајком тек у четвртом месецу, а Октини медведићи одвојени су одње већ десетог дана по рођењу. Било је потребно много труда да би се однеговале њене шесторке. Данас тридесетогодишња мајка донела је на свет, у деветнаест порода, педесет четворо младих

ОРТАЦИ: АКРОБАТА

ЖИЛЕ, НА ПОСАО! НЕЋУ ВИШЕ ДА ТЕ ВИДИМ ДА ЈЕДЕШ!

ЕВО, САД МЕ НЕ ВИДИШ!

ПАФ!

ОНАЈ ЋЕ АКРОБАТА СВАКОГ ТРЕНУТКА ДОЋИ ПО ДУШЕК КОЈИ СМО СПЕЦИЈАЛНО ЗА ЊЕГА НАПРАВИЛИ!

А ОВО САМ ЈА САМО ИСПРОБАО БОКСЕРСКУ РУКАВИЦУ!

ГРР!

ГДЕ ЈЕ МОЈ ДУШЕК?

ГОТОВ ЈЕ!

ЕНО ГА ДОЛЕ! СКОЧИТЕ И ВИДИТЕ КАКО ФЕДЕРИРА!

ОДМАХ ЋУ!

МИЛЕ, ОНАЈ ДУШЕК СИ СТАВИО ПРЕКО НЕКЕ БАРИЦЕ...

...ПА САМ ГА ПОМЕРИО МАЛО УДЕСНО!

ТРААС!

ААЈ!

УЖАС!

АЈ! ЖИВ ЛИ САМ?

КАКО СИ СМЕО ДА ГА ПОМЕРИШ?

ПА, ОТКУД САМ ЗНАО?

БИЋЕ СВЕ У РЕДУ! ОПЕТ ЋЕМО ДА ПРОБАМО...

НЕ... ЈА НЕ БИХ...

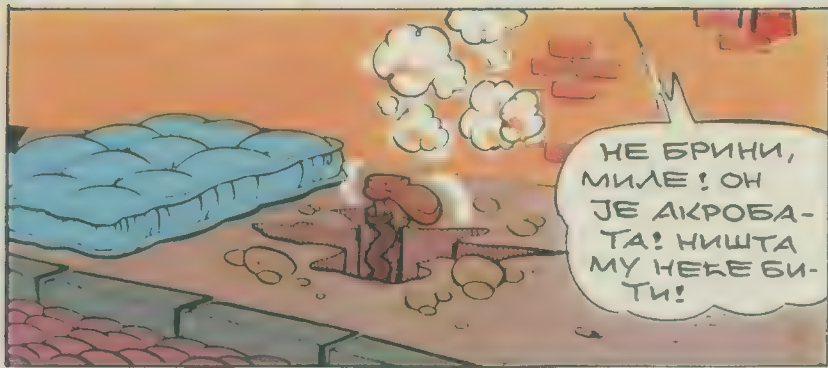
ЕВО БАЦИО САМ ВАС МАЛО УЛЕВО! ТАМО ЈЕ ДУШЕК!

НЕЕЕ!

МИЛЕ, ВРАТИО САМ ДУШЕК НА СТАРО МЕСТО!

НЕ!

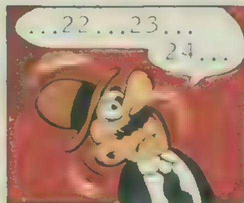
ТРАС! ДАХ!

НЕ БРИНИ, МИЛЕ! ОН ЈЕ АКРОБАТА! НИШТА МУ НЕЋЕ БИТИ!

ТИ ЋЕШ ДА ГА БАЦИШ, А ЈА ЋУ ДА ПАЗИМ ДА НИКО НЕ ПОМЕРИ ДУШЕК!
ПУСТИТЕ МЕ... НЕ... АЈ!

ЈА ЧЕКАМ!
НЕЕЕ!

САМО ХРАБРО!
ААА!
ПЉАС!

...22...23...
24...

ТРАААС!

ГЛУПАНЕ! МНОГО СИ ГА ДАЛЕКО ОДБАЦИО!

ОДМОР'ТЕ СЕ МАЛО ДОК ЈА ПОРАЗГОВАРАМ СА ЖИЛЕТОМ!

БИЋЕ БОЉЕ ДА ГА ЈА ИСПРОБАМ!

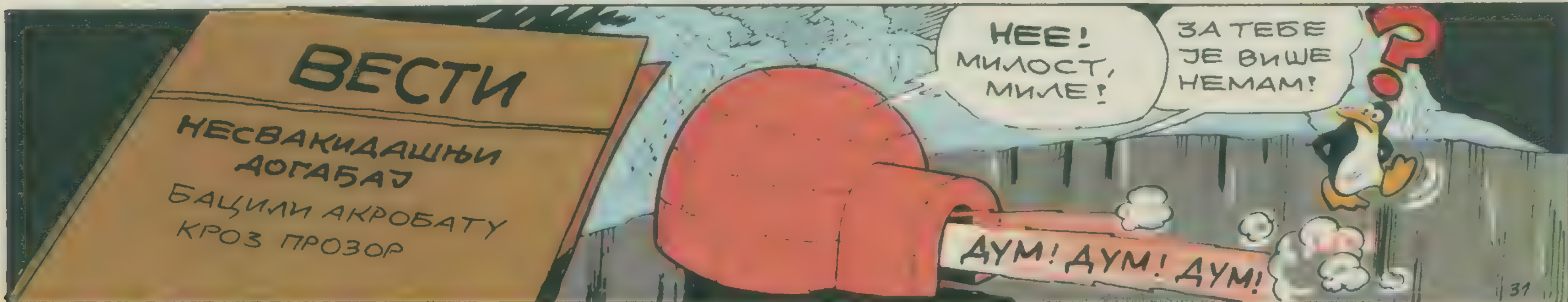

ЕТО! БИО САМ У ПРАВУ!

ПРЕБИЋУ ТЕ!
ДА БЕЖИМ! МИЛЕ НИЈЕ БАШ ДОБРЕ ВОЉЕ!

СКОЧИЋУ КРОЗ ПРОЗОР! ДОЛЕ ЈЕ ДУШЕК!

ТРАС!
АААААААЈ!

ОТКУД ВИ ОВДЕ? ДА Л' ВАМ СЕ ДОПАДА ДУШЕК?

ВЕСТИ
НЕСВАКИДАШЊИ ДОГАЂАЈ
БАЦИЛИ АКРОБАТУ КРОЗ ПРОЗОР
НЕЕ! МИЛОСТ, МИЛЕ!
ЗА ТЕБЕ ЈЕ ВИШЕ НЕМАМ!
ДУМ! ДУМ! ДУМ!

ЉУДИ СУ РАТОВАЛИ СА ОСВАЈАЧИМА КОРИСТЕЋИ МЕТКЕ, ОБИЧНЕ БОМБЕ, СУПЕРАТОМСКЕ БОМБЕ И ГАСОВЕ. АЛИ, НИШТА НИЈЕ ПОМОГЛО.

Математи

АРТУР ФЕЛДМАН

Били су у врту.

— Сада, Зое — рече Зенна Хокинс својој деветогодишњој кћерки — буди мирна и тата ће ти испричати причу.

Зое се смести у мрежу за љуљање.

— Истиниту причу, тата?

— Све је било онако како ћу ти испричати — рече Дрејк Хоукинс, штипнувши румени Зојин образ. — Дакле, пре две хиљаде једанаест година, 1985. рачунајући по земаљском календару, племе створења са Псеће звезде — Сириуса, освојило је Земљу.

Освајачи су неуништиви

— Како су изгледала та створења, тата?

— Као људи, у много, много чему. Свако од њих је имало две руке, две ноге и све остале органе које људи имају.

— Је ли било каквих разлика између бића са звезде и људи, тата?

— Било је. Дошљаци су, сви до једнога, имали пар крила прекривених зеленим перјем, која су расла из њихових рамена, и дугачке пурпурне репове.

— Колико је било тих створења, тата?

— Тачно три милиона четрдесет један одрастао мушкарац и три милиона одраслих женки. На Земљи су се ова створења прво појавила на острву Сардинији. За пет недеља су постали господари планете.

— Зар се Земљани нису борили, тата?

— Људи су ратовали са освајачима користећи метке, обичне бомбе, суператомске бомбе и гасове.

— На шта су те ствари личиле, тата?

— Ох, одавно су изишле из употребе. То се звало „наоружање". Људи су се борили међу собом таквим стварима.

— А, не идејама, као сада, оче?

— Не, пушкама, баш као што сам ти рекао. Али, освајачи су били имуни на наоружање.

— Шта значи „имуни", тата?

— Отпорни на нешто лоше. Онда су људи покушали бацилима и бактеријама против бића са звезда.

— Шта је то?

— Малене, малене бубице које су људи покушали да убризгају у тела освајача, да би се ови разболели и умрли. Али, бубе нису утицале на бића са звезда.

— Настави, тата. Бића су овладала светом. Ту смо стали.

— Мораш да знаш да су та бића била несразмерно интелигентнија од Земљана. У ствари, освајачи су били највећи математичари у Систему.

— Шта је то Систем? Шта је то „математичар"?

— Млечни пут. Математичар је особа која је добра у рачунању, процени, мерењу, вешта са бројевима.

— Значи, оче, освајачи су убили све Земљане?

— Не све. Много их је убијено, али многи су и поробљени. Као што су Земљани користили коње и стоку, тако су дошљаци користили људе. Од неких су створили раднике, друге су користили за храну.

— Тата, каквим су језиком говорила бића са звезда?

— Веома једноставним језиком, али људи нису успели никада да га савладају. Освајачи, пошто су били толико паметнији, говорили су све језике планете.

— Како су Земљани звали освајаче, тата?

— Ђали. Пола ђаволи, пола анђели.

Трговац идејама

— Онда је било мирно на Земљи, тата, пошто су Ђали поробили људе?

— За извесно, кратко, време. Неки од најхрабријих Земљана, предвођени човеком по имену Новал, побегоше у унутрашњост Гренланда. Тај Новал је био психијатар, најбољи на Земљи.

— Шта је то психијатар?

— Трговац идејама.

— Значи, био је веома богат?

— Био је најбогатији човек на Земљи. После дубоког размишљања, Новал је открио начин да се ослободи Ђала.

— Како, тата?

— Усавршио је метод, звани Новал-Хјуз-Илинскијева техника. То је прожимање Ђала људским осећањима.

— Шта значи „прожимање"?

— Испунио их је осећањима и учинио их да буду свесни.

Зенна их прекиде.

— Да не говориш оно што дете не може да схвати, Дрејк?

— Не, мама — рече Зое. — Схватам све што је тата објаснио. Сада, не прекидај.

— Дакле, Новал је — наставио је Дрејк — прожео Ђале људским осећањима као што су: љубав, мржња, амбиција, љубомора, пакост, завист, очајање, нада, страх, срам

КОРИДА

ШКРИПЕЋИ ЗУБИМА, ИЗВАДИО ЈЕ АЛУМИНИЈУМСКУ ШИПКУ ИЗ РАМЕНА И БАЦИО ЈЕ ОШТРИМ ДЕЛОМ НАПРЕД, ПО СРЕДИНИ, У СТВОРЕЊЕ.

РОЏЕР ЗЕЛАЗНИ

Освестио се усред ултразвучног јаука. Остајући иза прага чујног, звук му је мучио бубне опне.

Пузао је у тами. Неколико пута је ударио у зидове. Глупо. Осетио је да га руке боле, као да је у њих убодено много игала.

Звук га је излуђивао.

Спас! Мора да бежи!

Бледа мрља светлости указа се с леве стране.

Арена

Окренуо се и појурио према њој. Нађе се у вратима. Провалио их је, трепћући у блеску који му је пунио очи.

Био је наг и знојав. Мозак му је био пун магле и остатака снова.

Чуо је урлик, као да кличе гомила, и поново је трепнуо од светлости.

У даљини, пред њим, стајала је висока, тамна фигура. Савладан гневом, јурну на њу, не знајући зашто.

Голим стопалима стаде на врели песак али, док је јуришао, није обраћао пажњу на бол.

Неки део његовог мозга склопи питање: „Зашто?", али није обраћао пажњу.

Онда стаде.

Пред њим је била жена. Махала му је и позивала га. Осети изненадно врело поигравање у слабинама.

Лагано се окренуо улево и пошао према њој.

Одлепршала је.

Пожурио је. Када ју је скоро ухватио, осети удар ватре по десном рамену. Жена је нестала.

Погледао је у раме. Из њега је вирила алуминијумска шипка, крв му је текла низ руку. Зачу још један урлик.

Појавила се поново.

Појурио је још једном и његово лево раме букну у изненадној ватри. Жена је нестала. Стајао је, тресао се и знојио, трепћући на светлости.

— То је трик — рече одлучно. — Не играјте се!

Поново се појавила. Стајао је непомичан, не гледајући је.

Ватре су га пекле, али се није мицао, упињући се да разбистри мозак.

Тамна фигура се поново појавила. Била је са две руке, висока око два метра.

Држала је нешто у једној руци. Да само севање није тако јако, можда би...

Али, мрзео је ту тамну фигуру и кривио је.

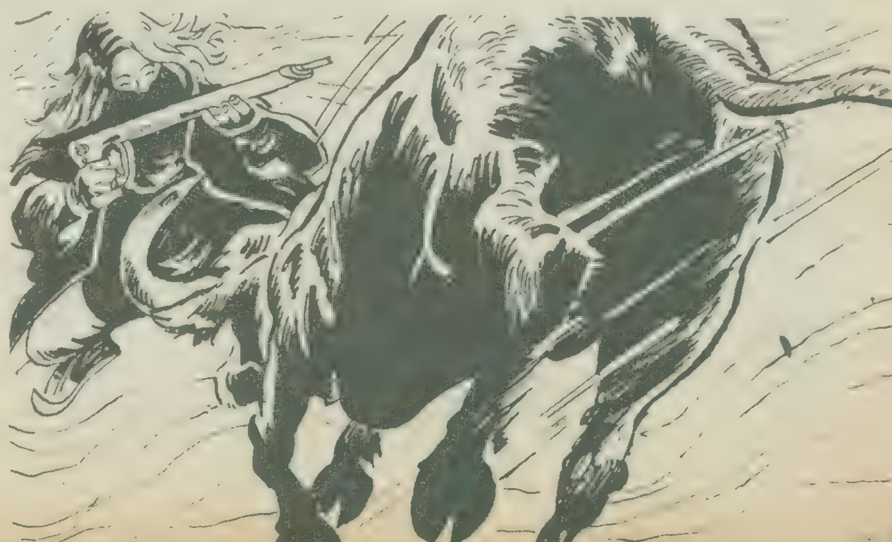
Бол га ошину са стране.

Чекајте! Чекајте!

Лудо! Све је лудо! говорио је себи, сећајући се ко је. Ово је арена за бикове. Ја сам човек... та тамна фигура није. Нешто није у реду.

Пао је на руке и колена, отежући време. Захвати две шаке песка.

Осети болне електричне убоде. Трпео их је док је могао, а онда устаде.

чари

и тако даље. Ускоро су Ђали почели да се понашају као људи. За десет дана, ужасни међусобни ратови збрисали су две трећине Ђала.

— Онда, тата, Ђали су се, коначно, поубијали међу собом?

— Умало, да се међу њима не нађе створење по имену Залибар, пун благости и доброте, који им је говорио о братству свих Ђала. Освајачи, брзо убеђени, прекинуше са свађама и Земљани падоше у још горе ропство.

Последњи адут

— Ох, тата, зар нису Новал и његови другови на Гренланду били страшно тужни због таквог обрта?

— Да, за извесно време. Новал се тада појавио са последњим адутом.

— Шта је то адут, тата?

— Карта која се чува, ако остале пропадну.

— Разумем, тата. Идеја која ће прегазити све што друга страна предузме. Шта је то било, оче? Шта су имали?

— Новал је прожео Ђале носталгијом.

— Шта је „носталгија"?

— Жеља за кућом.

— Ох, тата, зар Новал није био паметан? То значи, Ђали су били испуњени чежњом да одлете на звезду са које су кренули.

— Тачно. Тако, једнога дана, сви Ђали, једна огромна армија, размахнуше великим зеленим крилима и окупише се у Црним брдима у Северној Америци. На дати знак, сви узлетеше са Земље. Сви људи су певали: „Слава! Слава! Дошао је дан нашег ослобођења!"

— Значи, оче, сви Ђали су одлетели са Земље?

— Не сви. Била су два детета Ђала, мушко и женско, од две године, који су рођени на Земљи. Они су кренули са осталим Ђалима и одлетели у небо. Али, када су стигли до горњих граница стратосфере, оклевали су, окренули реп и вратили се на Земљу. Звали су се Зизо и Зиза.

— И шта се догодило Зизу и Зизи, тата?

— Па, као сви Ђали, били су велики математичари: помножили су се.

— Ох, тата — смејала се Зое, машући узбуђено крилима — прича је била дивна.

Тамна фигура је махала нечим пред њим и он осети како то мрзи.

Потрчао је према томе и зауставио се пред њим. Знао је да је то игра. Звао се Мајкл Кесиди. Био је адвокат. Њујорк. Човек га је зауставио и тражио ватре. На углу улице. Била је дубока ноћ. Тога се сећао.

Бацио је песак у лице створењу.

Оно се, тренутно, искриви и подиже руке према ономе што би могло бити лице.

Ја сам човек!

Шкрипећи зубима, извадио је алуминијумску шипку из рамена и бацио је оштрим делом напред, по средини, у створење.

Нешто му додирну затиљак. Постаде мрачно и он је дуго непомично лежао.

Када је поново могао да се покрене, угледа тамну фигуру и покуша да је шчепа.

Промашио је. Осети бол преко леђа и нешто влажно.

Када још једном устаде, врисну:

— Не можете тако са мном! Ја сам човек, не бик!

Зачу се звук аплауза.

Јурио је шест пута према мрачној фигури, желећи да се ухвати укоштац са њом, стегне је и озледи. Сваки пут сам се озледио.

Тада је стао, дахћући и хропћући, са болом у раменима, са болом у леђима, мозга, на тренутак, бистрог. Рекао је:

— Ти си свемогућ, зар не? Ово је твој начин игре...

Биће му није одговорило и он је јурнуо.

Кратко је застао, пао на једно колено и кренуо према ногама створења.

Осетио је страшан огњени бол у слабинама када је оборио мрачно створење на тле. Два пута га је ударио песницама. Онда је бол ушао у његов дах и осетио је како умире.

— Или си ти? — запитао је стиснутих усана. — Не, ти ниси... Где сам ја?

Последње чега се сећао, био је некакав звук удаљавања.

ЈЕДНА АЛИ ВРЕДНА

Учим сваког дана да бих сутрадан могао поучавати.

(Емил Фаге)

ПОЗНАТИ ФИЛМСКИ СТВАРАОЦИ

1. Отац цртаног филма, створио Микија Мауса, Пају Патка и многе друге, филмови: **Снежана и седам патуљака, Петар Пан, У долини даброва...** **2.** Италијански филмски редитељ и глумац, један од најзначајнијих представника неореализма, филмови: **Чистачи ципела, Крадљивци бицикла, Чудо у Милану...** **3.** Шведски филмски редитељ, аутор неконвенционалних филмова, с мистичним и метафизичким обележјима, филмови: **Седми печат, Дивље јагоде, Девичански извор...**

1

2

3

АУТОР: ВЕ-МАК	2	ХИРУРГ	МЕДИКАМЕНТИ	ВРПЦА	ЕНГЛ. ПЕВАЧИЦА КИКИ	ХЕМИЈСКИ ЕЛЕМЕНТ	ФИЛМ КОСТЕ ГАВРАСА	ПАПУЧА С ДРВЕНИМ ЂОНОМ	3
1									
БОЈНИ ОТРОВ							АРНЕРИЋ НЕДА / ПРЕДС. СCОЈ ВЛАСИ		
СВЕСКА / НЕМОРАЛ					ЧИН, ПОЛОЖАЈ				
					ПРОНАЛАЗАК				
ОСТРВО НА ЈАДРАНУ					ВРСТА ЧЕТИНАРА / ДРАЖ, ЧАР				
				ШУМСКИ РАДНИК / ПОТПУНО САМ					
РОВАТИ / ДВА ИСТА САМОГЛАСНИКА			УСАМЉЕН / ПРЕВОЗНА СРЕДСТВА				МАЛИ ОТОК	„БОР" ПАЛАТЕ (ТУРЦ.)	
ИСТОРИЈСКО МЕСТО У БОСНИ						ЗОЉЕ / Е. Б.			
ЗНАК ШПАНИЈЕ		ИНСТРУМЕНТ ЗА МЕРЕЊЕ ОТПОРА							
„СУМПОР" / РУСКО МУШКО ИМЕ		НОРВЕШКО МУШКО ИМЕ / БЛАТО			ШВЕДСКИ ТЕНИСЕР БЈОРН / АНТ. БАРАЦ				
						ЧАМАЦ ОД ЈЕЛОВИНЕ / ЗНАК РАДИЈУМА			
ПОЛУОСТРВО НА ЈУГУ ИТАЛИЈЕ									
ВРХ НА ВЕЛЕБИТУ					НАШ ТВ РЕЖИСЕР ЈОВАН				

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

ВОДОРАВНО: Игванодон, вибратори, А(сошијетед) П(рес), атол, к, Антеј, коло, тотем, Мил, Цул, тапија, просек, тај, Г(рета) Г(арбо), СК, чг, Е, олива, О, демагог, Леви, Греко, В, Скот, ољ, а, не, Раул, кајак, нар, планинари.

Издаје и штампа НИП „ПОЛИТИКА", Македонска 29, 11000 Београд. Директор НИП „ПОЛИТИКА" Вукоје Булатовић. Главни и одговорни уредник „ПОЛИТИКИНОГ ЗАБАВНИКА" Живорад Стојановић. Помоћник главног и одговорног уредника Александар Б. Костић. Уредници: Кринка Виторовић, телефон 324-191/525, Нурџихана Ђозић, телефон 324-483. Технички уредник Владимир Горбунов, телефон 326-620. Секретаријат: телефон 324-191/523, Претплата за нашу земљу: тромесечна 66,00 дин, полугодишња 132,00 дин, годишња 264,00 дин. Претплата за иностранство: тромесечна 132.00 дин, полугодишња 264,00 дин, годишња 528,00 дин. Претплата се врши на жиро-рачун 60801-603-16915 уз обавезну назнаку НИП „ПОЛИТИКА", ООУР „Политикин забавник". Годишња претплата у страној валути: Долар 29, ДМ 68, Ффр 143, СФрс 73, Шкр 125. Уплате из иностранства примају се на девизни рачун НИП „Политика" код Инвест банке — Београд на рачун 60811-620-63--257300-00054 са обавезном назнаком за „Политикин забавник". Поштански фах 124. Телефони: 324-471, централа 324-191 и 325-761. Рукописи, фотографије и цртежи се не враћају. Огласна агенција: Македонска 35/1, тел. 322-711. На основу мишљења Републичког секретаријата за културу СР Србије број 413-2973-02 од 22. I 1973. године не плаћа се порез.

ПРИПРАВНИК ПЕЦА

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

Мала пошта

11001 БЕОГРАД
МАКЕДОНСКА 29, П. ФАХ 124

Драги Забавниче,

СТРАШАН ОБЛАК

Читала сам да Земљи прети страшан облак из свемира. Да ли је то тачно и када ће облак стићи? Молим те да писмо не заврши у кошу.

Павковић Софија,
Београд

Драга Софија, као што видиш, твоје писмо није завршило у кошу — пре објављивања... Ипак, тебе, као и остале наше читаоце који нам пишу, молимо да обавезно наведете своју адресу, јер ће у противном ваша писма стварно отићи у стару хартију. Што се тиче страшног облака из свемира, учићеш мало касније у школи да у свемиру нема атмосфере, па ни облака. А облаци који се сада надвијају над нашом планетом нису баш тако страшни... Боље припази како прелазиш улицу, па да се не оклизнеш на сапун кад се купаш, затим, немој се никад смејати док једеш — појма немаш колико људи у свету страда зато што им се залогај залети у грло! „Страшних опасности из свемира" не треба се толико плашити, јер су то приче за лаковерне. А ти ваљда ниси од таквих?!

БАПСКЕ ПРИЧЕ

Недавно смо читале у једном часопису да ће 1982. године бити велика катастрофа на нашој планети. Хтеле бисмо да знамо да ли је то истина и када ће се тачније догодити?

Љиљана, Тијана, Марина и Снежана
из Новог Сада

Колико ли је таквих „катастрофа", „смакнућа света" и сличних „несрећа" већ протутњало нашом планетом откако је века и света — у бапским причама! Кад већ умете да читате и пишете, зар нисте баш ништа чуле о недавном великом земљотресу који је задесио град Солун у нама суседној земљи Грчкој? А таквих земљотреса буде сваке, или готово сваке године негде у свету. Зар не знате да још има делова света у којима деца умиру од глади, па много места на

којима се гине у ратовима? Зар то нису катастрофе? Још нешто: реч катастрофа је грчка и значи *велика несрећа*, па зато не треба писати „велика катастрофа", ово ће вам бити потребно кад будете у старијим разредима писале писмене задатке... И на крају: када би се и могао предвидети тачан датум неке катастрофе — зар би вам тада било лакше? Где бисте побегле? Ипак, не плашите се. То што сте читале (ако сте добро разумеле напис) неће се догодити баш те 1982. године, као што се није догодила ни толико пута досад...

ОТРОВ И ЛЕК

Шта је то кураре, где се то налази и чему служи?

Крсте Бучков,
91483 С. Негорци, Македонија

Кураре је јак биљни отров, алкалоид тропске биљке из фамилије Strychnos (Јужна Америка и Гијана). Некада су индијанска племена њиме натапала врхове стрела у рату и лову. Овај отров изазива одузетост моторних нервних завршетака, а даје се за ублажавање грчева од тетануса, као и помоћно средство у анестезији, али само у веома малим количинама и уз вештачко дисање.

ПАСОШ

Да ли могу да извадим пасош на своје име иако имам само 16 година?

Мирослав Цицмиловић,
Земун-Поље

Можеш, али је потребна писмена сагласност оба родитеља, као и њихов потпис на твом пасошу.

АЛВА — КАКВА ПОСЛАСТИЦА!

Драги другови!

Волео бих да ми одговорите на питања: 1) Од чега се прави алва? 2) Шта значи оно ћетен-алва? 3) Има ли више врста алви?

Андрија Стојановић,
Димитрија Туцовића 158,
Београд

Алва је реч арапског порекла, *халва* и значи, отприлике, посластица. Прави се од белог брашна, масла (топљеног бутера) и шећера. Али, уместо шећера алва се може засладити медом, па је то онда медена алва, или пекмезом — пекмезна алва. Постоје и многе друге врсте алви: бела, ћетен, тахан, ирмек, кос... Ћетена алва зове се тако јер се прави од увареног (прженог) шећера који се развлачи као конац, а ћетен или кетен је на

турском — односно пореклом арапском — лан, дакле, биљка од које се прави предиво, конац. Ћетена алва се прави само на хладном времену, јер се иначе пржени шећер — не би могао добро развлачити у конце, што је основно за ову врсту алве!

МЕЊАМО, ПОКЛАЊАМО, ТРАЖИМО

Ко ми пошаље разгледницу свог града добиће од мене разгледницу Вараждина. **Санда Корипер, 42000 Вараждин, Милице Булић 26**

• • •

Да бих употпунила своју колекцију, потребни су ми бројеви Забавника 1313, 1314, 1315, 1316, 1318 и 1344. За сваки од ових бројева дајем по три стара новчића. **Љубомир Јурковић, 75000 Тузла, Славка Мишића 54**

• • •

За слике и постере групе АББА и бројеве Дениса од 1 до 21 нудимо друге ствари, по избору. **Малада Доби, 59320 Дрниш, Владимира Назора ББ и Динара Коломбо, 59320 Дрниш, Фенчевина ББ ББ**

Молим читаоце Забавника да ми помогну у сакупљању значака. **Радмила Трпчевска, 97000 Битољ, Солунска 222**

• • •

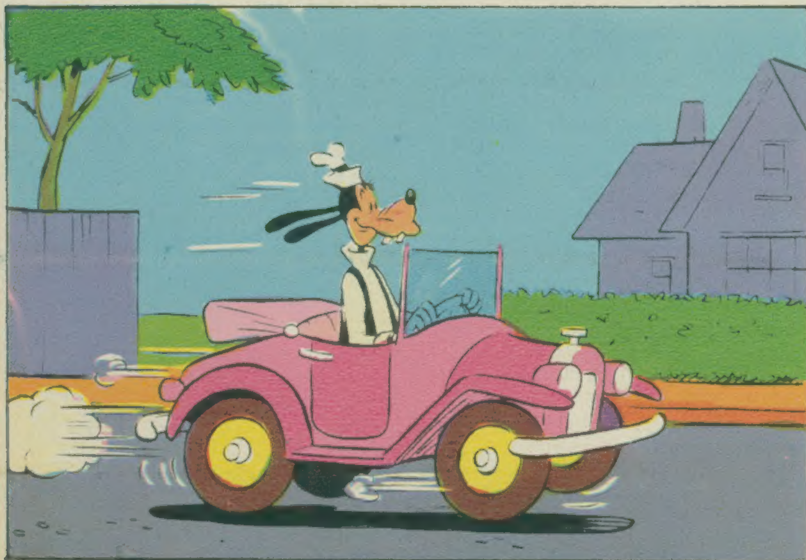
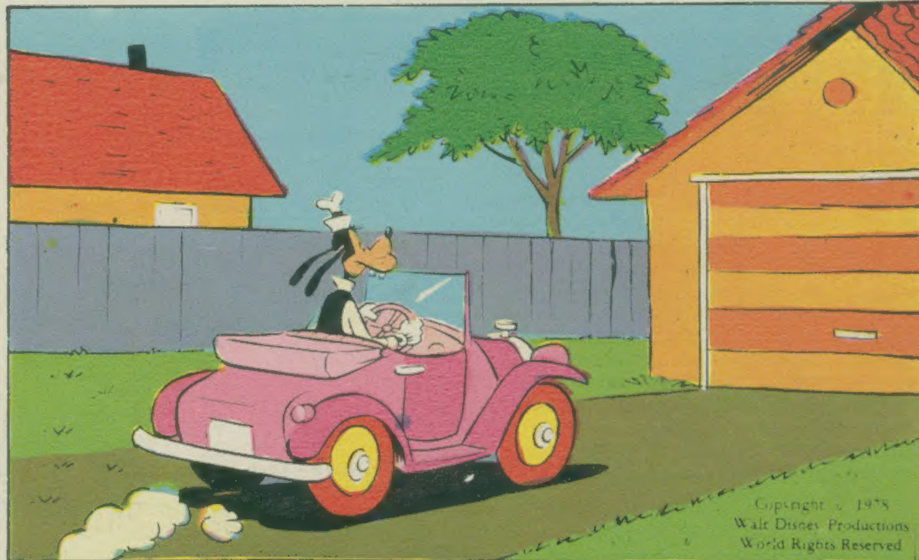
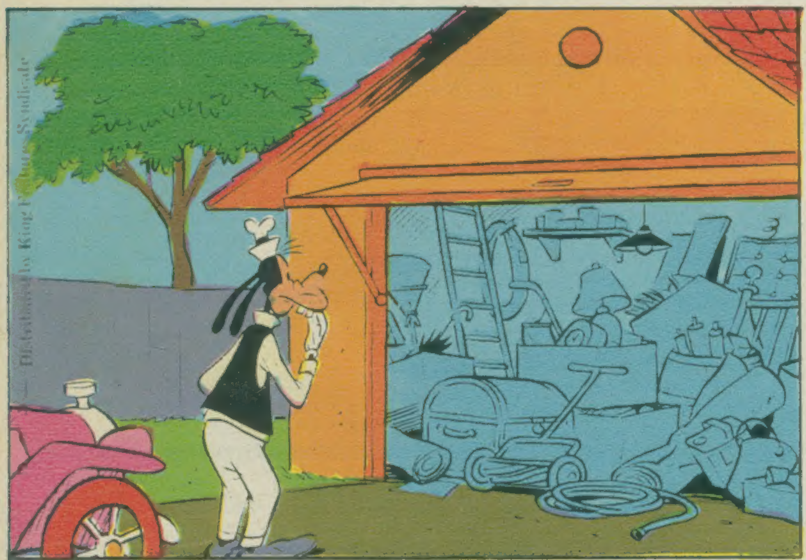
Ономе ко ми пошаље металну значку дајем два стрипа из Златне серије или два из Луновог магнус стрипа. **Alen Lochert, 41000 Загреб, Ђорђићева 9**

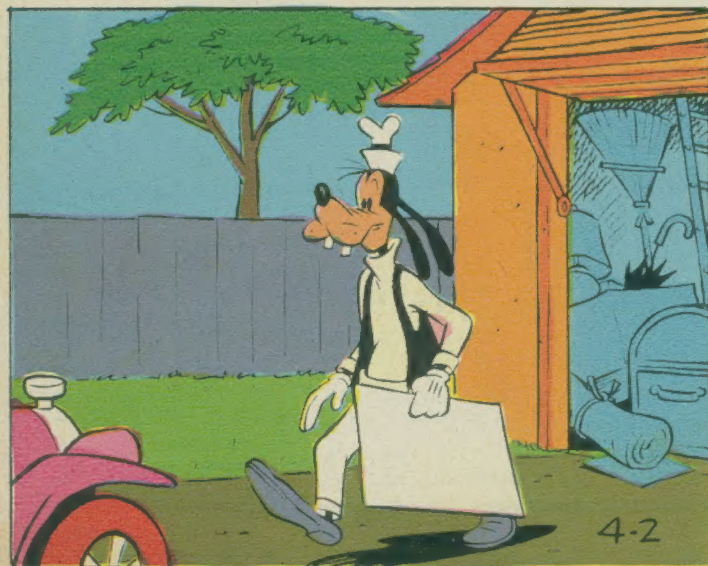
• • •

За слике или постере Кемала Монтена и Златка Пејаковића шаљем слике и постере других певача. **Весна Великовска, 91330 Крива Паланка, нас. Илинден ББ**

WALT DISNEY
МИКИ

Copyright © 1978
Walt Disney Productions
World Rights Reserved

4-2

ЗАШТО ?
ИЛИ ТО ИЛИ ДА РАСПРЕ-МИМ ГАРАЖУ!
КОЛА ЗА ПРОДАЈУ